

CASA COALELOR

BIBLIOTECA PEDAGOGICA

MERLOIULU

No 2825

URMATU DE

ADEVĚRATULU CURAGIU. — BISERICUȚA DIN PĂDURE.

DIN BIBLIOTECA DE LECTURĂ

PENTRU

TINERIMEA ROMANA DE AMBE-SEXE

ELABORATA DE

I. M. RIURÉNU.

Scriere aprobată de onor. ministeru alu cultelor si instructiunii publice.

A DOUA EDIȚIUNE.

1890

BUCURESCI.

„TIPOGRAFIA MODERNĂ” GR. LUIS. STR. ACADEMIEI, 24.

SERIA I-a

DIN

BIBLIOTECA DE LECTURA

PENTRU

TINERIMEA DE AMBE-SEXE

TINERIMIÎ ROMÂNE DE AMBE-SEXE

SI IN SPECIALU

FOSTILOR MEÎ ELEVÎ

DIN

INTERNATELE „RIURÉNU“ SI „MATEIU-BASARABU“

SPRE SUVENIRE.

Inv. 16885.

CASA ȘCOALELOR

BIBLIOTECA PEDAGOGICĂ

MERLOIULŪ

No 2825

URMATU DE

ADEVĚRATULŪ CURAĖIŪ. — BISERICUȚA DIN PĂDURE.

325115

DIN BIBLIOTECA DE LECTURĂ

PENTRU

TINERIMEA ROMANA DE AMBE-SEXE

ELABORATA DE

I. M. RIURĖNU.

Scriere aprobată de onor. ministeru alu cultelor si instrucțiunii publice.

A DOUA EDIȚIUNE.

1890
BUCUREȘCI.

„TIPOGRAFIA MODERNĂ” GR. LUIS, STRADA ACADEMIEI, 24

22511

859.0-32

16885

CONTROL 1953

1956

1951

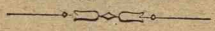
D

RCG 106

Diferitele cărți, ce compun această bibliotecă, au fost aprobate de onor. ministerul al cultelor și instrucțiunii publice atât prin alte deciziuni de mai înainte, cât și prin cea d. la 29 Noembrie 1886 :

- a) pentru citire în școlile publice primare ;*
- b) pentru analise literare în cursul secundar ;*
- c) pentru bibliotecile școlare și populare ;*
- d) pentru distribuțiunea de premie școlare.*

Dreptul de reproducțiune rezervat.

B.C.U. Bucuresti

C22511

MERLOIULŪ

Familia Isvoranulŭ.

În Augustŭ 1714, nu numai tronulŭ lui Constantinŭ Brâncovénulŭ fu resturnatŭ, dar și dên-sulŭ, împreună cu nevinovata'î familiă, fură uciși cu sêlbăteciă în Constantinopole. Multime de persóne și de familii începură a pribegi de spaima Turcilor, a rêsboíelor cu Rușii și a intrigilor din năuntru. În așa stare se afla și Radu Isvoranulŭ¹, unulŭ din sfetnicii care se arêtaseră mai credincioși domniei și lucraseră cu dorŭ pentru binele țerii.

Radu Isvoranulŭ era bărbatŭ stimabilŭ în tóte privințele, cu fire bună și generósă. Soția lui, Safta, era unŭ modelŭ de blândete și de bunătate, ér cei doui copii ai lor, Scarlatŭ și Ana, înfățișiaŭ adevêrata icónă a virtuților părintesci.

Chiar dupê mazîlirea lui Brâncovénulŭ, care confundă în doliŭ atâtea inimi române, familia Isvora-

1. Despre Radu Isvoranulŭ, sã se vedă *Cronica Românilor* de George Șincai, la anii 1702—1714.

nulŭ părăsi Bucurescii și se retrase spre munte la o moșia ce avea între Carpați și Râmniculŭ-Vâlciŭ.

Aci, cu totulŭ departe de afacerile publice, boierulŭ Radu viețuia în casele'ŭ din mijloculŭ satului, avândŭ jurŭ-împrejurŭ stânci, deluri cu vii, ogrădi cu grâu, livezi și pometuri, ér în apropiere apa Oltului. Locuitorii țerani, care'lŭ priviaŭ ca pe unŭ adevăratŭ părinte, pentru ne-număratele'ŭ bine-faceri, și care pên'atunci nu'lŭ veduseră de câtŭ din cândŭ în cândŭ, numai în lunile de vără, se bucurară că acum avea să locuiască printre dênșii.

Chiar înainte de sosirea familiei, moșia semăna cu o grădină: sub priveghierea proprietarului, îndată deveni ca unŭ micŭ raiŭ; căci în primă-vără, muma și fata îngrijiră de spoitulŭ, curățirea și dereticarea odăilor, ér tatălŭ și fiulŭ de înfrumusețarea grădinii, de facerea ogórelor, de înmulțirea stupilor.

Bunulŭ tată de familiă se credea destulŭ de fericitŭ prin retragerea lui din afacerile politice, care'ŭ lăsa liberŭ totŭ timpulŭ, ca să se ocupe în liniște cu instrucțiunea și educarea ambilor copii. Minuțele cele mai plăcute pentru dênșulŭ erau acelea, pe care le petrecea puindŭ pe băiatŭ să scrie din Evangeliă, ér pe fată să citască Psaltirea, espli-

cându-le esemplele și învățătura dintr'ênsele. Elū avea convingerea că numai prin practicarea virtuții și prin împlinirea datoriilor, omulū pôte să'și înobileze sufletulū, să'și asicure fericirea, să devină în adevărū demnū de stimă, că numai printr'ênsele se pôte mângâia și întări în tôte restriștile vieței.

Jupânésa¹ Safta, pētrunsă de aceleași simțiminte, în tot-dé-una sta de față la aceste lecțiuni, pe care le făcea și mai interesante prin cugetările'i pline de înțelepciune și de iubire în adevărū maternă. Ast-felū, în acele timpuri de turburare și nesiguranță, tatălū găsia ocașiune să le vorbescă cu mare căldură despre minunatele căi ale providinței și despre încrederea ce omulū se cuvine a pune într'ênsa. Cândū muma își vedea familia espusă la atâtea pericole, cândū se gândia la fii nenorocitulū Domnū și își îndrepta speranța spre înțelepciunea și bunătatea nemărginită, care regulază sórta ómenilor și tôte întēmplările, vērșa lacrēmi de durere și de bucuriă. Atunci cuvintele ei, însuflețite de credința și de iubirea

1. Titlurile de *jupânū* și *jupânésă* se dau pe atunci marilor boieri și dómnelor nobile; în urmă au luatū înțelesulū de stăpânū și stăpână, apoi au degeneratū cu totulū dându-se ađi ómenilor de rēndū.

către dumnezeu, exprimau o nespūsă pietate. Totu ce pornesce din inimă, mai tot-dé una se întipăresce în inimă : de aceea copiii își ascultau părinții cu sânteniă și luare-a-minte, căci erau adâncu mișcați de acele pióse lectiuni, la care adesea ochii li se umpleau de lacrimi.

Formați într'o ast-felū de scólă, ei învățară de timpuriū a suferi cu răbdare tóte asprimile sórtii, și sēmēnța virtuții, pusă într'unū pāmēntū atâtū de bine pregătitū, mai târziu avea să dé róde prețiose.

Mersulū afacerilor politice se încurca din ce în ce mai multū. Domnia lui Stefanū Cantacozino nu era nici mai liniștită, nici mai întelēptă de câtū a lui Constantinū Brâncovēnulū. Turcii se arētau din zi în zi mai lacomi și mai cruți către țeră. Nenumērate prigoniri amenințau cele mai nobile și mai respectabile familii. Isvoranii ânsē, plini de încredere în protecțiunea divină, nu numai că nu încetau a duce o viēță senină, dar âncă se păreau și mai însuflețiți de dorința de a face binele semenilor lor.

Pe lângă instrucțiunea religiósă, tatălū se nevoia să desvolte și spiritulū copiilor, dându-le felurite cunoscințe necesare saū folositóre, făr'a negriji chiar artele de plăcere, care contribuiescū

atâtŭ de multŭ la îndulcirea ŝi farmeculŭ vieŝei. Ast felŭ, fiindŭ cã scia sã cãnte fôrte bine cu chitara, dupẽ obiceiulŭ epocei, ŝi fiindŭ cã avea o voce atâtŭ de dulce ŝi armoniósã, în cãtŭ numai soŝia sa putea sã'lŭ ajungã în acẽstã privinŝã, dete Anei lectiuni de chitarã, er pe Scarlatŭ începŭ sã'lŭ înveŝe musica vocalã, dupẽ psaltichiã, adicã atâtŭ cãntãrile bisericesci, cãtŭ ŝi cãntece de lume.

Într'o sérã din Martiu 1815, pe unŭ timpŭ întunecosŭ ŝi umedŭ, familia se adunase în sala cea mai mare, ca sã cãnte ; cãci, în lungile noŝti de iernã, musica le era una din petrecerile cele mai plãcute. Ênsuŝi pãrintele compusese într'adinsŭ pentru copii unŭ micŭ cãntecŭ, cãruia'i dedese melodia cea mai atingetóre, spre a fi uŝorã pentru micide mãnŝ ale Anei, ca s'o înveŝe ŝi ea pe chitarã.

Jupãnesa Safta nu scia nimicŭ despre acẽsta, cãci copiii voiaŭ sã'i facã o plãcere neasceptatã, arẽtãndu'i cãtŭ inaintaserã la musicã.

Dupẽ ce dar pãrinŝii cãntarã amẽndouŝi o ariã religiósã, Radu diŝe copiilor :

— Acum vẽ e rëndulŭ, dragii mei, sã ne arẽtaŝi puterile ŝi învẽŝãtura vóstrã.

Scarlatŭ se aŝedã lângã Ana ŝi începŭ frum-

sulŭ cântecŭ cu voce sficiósă, dar fórte dulce.

Muma fu răpită de acéstă ariă, prima încercare a copiilor. Nu simțise atâta plăcere la nici unŭ cântecŭ din câte auđise pên'atunci. Cu totulŭ miscată, ea 'i strînse în brațe cu căldură și ȑise :

— Scumpii mei copii, dumneȑeu, care a veghiatŭ asupra-vē pēne astăȑi, fiă-vē tot-dé-una apărătorulŭ celŭ mai puternicŭ !

Cândŭ.. d'o-dată afară se auđi unŭ sgomotŭ ; ușa se deschise răpede și o cētă de ómeni armați intrară în casă. Căpitanulŭ înfățișă unŭ ordinŭ de arestare pentru părinte, învinuitŭ ca prietenŭ și ca uneltă a fostului Domnŭ Constantinŭ Brâncovenulŭ. Dorobanții veniseră să'lŭ ié îndată și să'lŭ ducă la închisóre în monastirea Cozia.

În deșertŭ jupânesa Safta cădu în genuchi la piciórele acestui omŭ aspru și nesimțitorŭ, care arunca asupra'i căutături semețe și amenințátóre. Fața bieteï mume, galbenă de spaimă, era scaldată'n lacrēmi. Copiii, cu mânila la peptŭ, se rugau, ca și dēnsa, să nu le răpescă părintele : înecați de suspine, abia puteau să mai ȑică câte-o vorbă. Totulŭ fu ânsē în deșertŭ, căci nu'lŭ adăstară nici măcar să caute și să'si ié lucrurile cele mai neapărate, cu care să'si mai îndulcēsă asprimile în-

chisorii. Trebui să plece îndată și, fiindū că atâtū soția, câtū și copii nu se mai deslipiaū de dēnsulū, ei țipaū neîncetatū, dorobanții ilū smulseră cu sila din brațele lor și plecară să'lū ducă la închisore.

E cu neputință să se descrie adâncă durere ce soția, -copiū și ómenii casei simțiră prin acéstă neasceptată și crudă despărțire.

Ei fură cu toții și d'aprópe priveghiați în locuințele lor, fiindū că era de temutū ca nu cum-va, mergēndū prin satū, să se ațite vr'o turburare între locuitori, care iubiaū și stimaū fórtē pe Radu Isvoranulū.

În prada celei mai fioróse disperări, frângēndu'si mánile și cu inima înecatā de durere, biéta soția căđu pe unū scaunū, tremurāndū ca vėrga și ne mai putēndu-se ținé în picióre. Copilașii se aruncară în brațele ei, scoțēndū țipete sfășietóre.

În fine, după îndelungī chinuri, biéta mumă, făcēndu'si óre-care curagiū, dișe copiilor :

— Nu trebuie să perdemū așa de lesne încrederea în dumneđeū, fiindū că totū elū, care ne-a pusū la acéstă crudă încercare, ne va da inima și puterea d'a o suferi. Elū va întórce spre binele nostru ceea-ce acum ne pare o așa de mare nenorocire, ér întristarea nóstră se va schimba o dată

în bucuriă. Să ȃicemŭ dar cu încredere și răbdare : „ *Dómnne, facă-se voia ta!* “

P r i b e g i i .

Pe cândŭ acestea se petreceăŭ la moșia familiei Isvoranulŭ, mari învălmășeli se iviăŭ în mătŭ totŭ răsăritulŭ, prin împrejurarea că regele Suediei, Carolŭ XII, de la Bender trecuse în Turcia, ér d'acolo se pregătia a veni în țera românească. Cui dar să se măt plângă cei nedreptățiți? Cine să pună capătŭ prigonirilor? Scăpa cine putea să scape, muria celŭ slabŭ și făr' de apărare.

Îndată ce dorobanții plecaseră cu soțulŭ ei, jupănesa Safta căută o căruță, alergă la Rômnicŭ, se duse la administratorulŭ județului, îi spuse că marturi potŭ sta toți locuitorii moșiei și ai satelor vecine că, de la sosire'î, soțulŭ ei dusesese o viéță fórte linistită și retrasă, că nu numai nu se amestecase cătuși de puținŭ în afacerile politice, dar că nici nu deschisese vorbă cu nimeni în acéstă privire. Credea să înduplece pe ispravnicŭ și judecătŭri, dar totulŭ fu în deșertŭ. Ei părură mișcați de compătimire, îi arétară interesulŭ celŭ măt

mare, dar nu puturã sã'i dẽ nici unũ ajutorũ, spuindu'i cã e peruncã de la Domniã. Ceva mai multũ: ea nu putu dobãndi nici mãcar voia de a vedẽ pe iubitu'i soũu la închisóre. Unii avurã chiar cruđimea de a'i da sã înțelegã cã s'arũ putea ca, peste cãte-va đile, sã pẽrã în temnița saũ sã fiã datũ pe mãna Turcilor.

Dupẽ trei đile de rugãciuni și stãruințe nefolositoare, nenorocitã femeia se întórse la moșia și avu durerea sã'și gãsescã casa ocupatã de soldați. Tótã averea fusese confiscatã, moșia și locuința date jafului. Ea nu putu nici chiar sã pẽtrundã înãuntru, ci fu nevoitã sã se depãrteze cu inima strivitã de durere. Dar mai multũ de cãtũ ori-cẽ o neliniștia împrejurarea cã n'avea nici o scire despre copii, de cãndũ plecase la Rõmnicũ, cãci nimeni nu'i putea da vr'o relațiune despre sórtã lor: toți ómenii casei fuseserã goniți și imprãstiați.

Într'o așã stare de spaimã, biéta femeia se afla în culmea disperãrii.

Se înoptase și nu scia nici unde sã se adãpostescã pẽn'a doua đì, cãndũ d'o-datã îi eși înainte unulũ din ómenii casei, bunulũ și credinciosulũ Sandu, care, recunoscẽnd'o, îi đise:

— Ce bine cã ne-amũ întêlnitũ, mãritã jupã-

nésă, fiindū că din minutū în minutū esti în pri-mejdiă să fii arestată ! În aprinderea durerii, ți-au scăpatū câte-va cuvinte, pe care rău-voitorii le-au răstălmăcitū ca să îngreuieze lucrurile. Ai vorbitū despre nedreptate, despre neomeniă, despre pur-tare sēlbatică, ca și cum ai fi vrutū să blestemi pe vodă. Fugi dar îndată, căci acesta e singurulū mijlocū de scăpare : ai cădé în cine scie ce ne-ajunsuri, vrēndū să cauți adăpostire în aceste ți-nuturi ; pe de altă parte, totū nu e cu putință să scapi pe jupânū Radulū. Nu mai sta la'ndoielă, că alt felū esti perdută. Copilașii dumitale suntū la mine. Aidemū la dēnșii, că m'amū și înțelesū cu frate-meū, vechiū pescarū, ca chiar în astă nópte să vē trecă cu luntrea de ceea-l-altă parte a Ol-tului, unde veți fi în siguranță.

Neavēndū ce face, ea urmā pe Sandu pēnē la locuința lui, tocmai în marginea satului, dar ș'aci o ascepta o nouă nenorocire. Ana se bolnăvise de mahnire și de spaimă, din nóptea cândū mamă-sa plecase la Rōmnicū. D'atunci rēulū crescuse din ce în ce mai multū, așa că în acea séră se înăsprise cu totulū. Cândū ajunse jupânésa Safta, biéta copilă era prinsă de friguri și zăcea dusă, de n'o mai cunoscū.

Cu inima sdrobotă de durere la vederea copilei,

muma voi cu ori ce prețu să remână lângă dēnsa ea s'o îngrijescă, dar Sandu o îndemnă să nu mai stăruiescă.

— Copila, ȝise elū, ori că are ȝile și o să'și vină în simțiri, ori că dumneȝeu o s'o chieame la dēnsulū. Nu e dar de nici unū folosū să te perȝi și dumnēta, cândū e vorba să'ți scapi viēta, celū puținū pentru fiulū ce'ți mai rēmāne!

Nefericita mumă, apēsată de durere și cu ochii'n lacrēmi, sta în piciōre lângă patulū fetei, și nu se putea hotări să plece. Cândū stăruiără din nou să se depărteze de patulū bolnavei, ea făcu câți-va pași spre ușă; ânsē d'o-dată, coprinsă de unū fiorū, se întōrse iērăși înapoi și, cu brațele întinse, apucă pe Ana, o strinse la inimă și și cu voce sfâșietōre:

— Nu, sērmana mea copilă, ȝise ea; nu te potū părăsi, căci nu ȝiū cătuși de puținū la viēta; voiū să remānū aci și să morū cu tine!

Atunci Sandu și femeia lui se apropiară de dēnsa, cu rugăciuni ferbinți să nu'și mai amāne plecarea. Ei se legară, jurândū pe sfintele icōne, că vorū îngriji-o ca pe ênsăși copila lor.

— A'noptatū de totū, adause Sandu, și acum e bine de fugitū; fiă-ce minutū de întârȝiere pune în primeȝdiă nu numai viēta dumitale, ci și

p'a n'óstră : nu scii, póte, că în vremurile de fațã nimeni n'are voiã, sub pedepsã de surghiunũ, s'a-dãpostescã pe cine-va nóptea fãrã sã dé de scire stãpãnirii !

— Atunci, scumpa mea copilã, ðise jupãnesa Safta, sãrutãnd'o de miã de ori cu nespusã cãldurã, fiindũ cã nu'ți mãi potũ fi de nici unũ folosũ p'acéstã lume, fiindũ cã o mãi îndelungã ședere aici arũ nenoroci pe acesti ómeni, te lasũ subt a lor pazã și în voia lui dumnezeũ cea sãntã. Dacã vei merge în cerũ, locuința pãcii unde nevinovatulũ nu întẽpinã nici o suferințã, unde nimeni nu mãi vèrsã lacrẽmi unde inimele ce se iubescũ n'ãũ sã se mãi témã de nici o despãrțire, atunci. acolo ne vomũ revedé cu toții !

Scarlatũ, care sta lângã mãã-sa, luã suspinãndũ mãna bolnavei :

— Scumpã suri'orã, ðise elũ, în cerũ o sã fi printre ângerĩ, multũ mãi fericitã de cãtũ aici, unde vomũ fi nevoiți a trãi în grijĩ și suferințe necurmate, fãrã tata, fãrã tine. .

Și amẽndouĩ îngenuchiarã lângã patulũ Anei multũ-iubite, înãlțãndũ cãtre cerũ cãutãturi pline de pietate și de iubire.

— Dómne, dómne, o lãsãmũ cu totulũ în marea ta îndurare !

Muma n'avu putere să mai urmeze: se sculă răpede, își sărută încă o-dată fetița, luă pe Scarlatu de mână și eși tremurându, făr'a cuteza să se mai uite înapoi.

Credinciosul Sandu pregătise de mai 'nainte cele de neapărată trebuință pentru călătoria. Elu mergea înainte greu încărcatu, ér biéta mumă, cu o legăturică la subsióră, îlú urma ținându pe băiatu de mână.

Câteși trei înaintau în cea mai adâncă tăcere, temându-se a nu fi descoperiți de cine-va. Timpulú era fórte urétu: vântulú sufla cu furiă, plóia cădea cu lapoviță.

Dup'o oră de unú obositorú umbletu, se opriră unú minutú, ca să mai respire, apoi Sandu țișe încetișorú:

— Vreamea e spăimântátóre, dar suntemú datori să mulțămimú lui dumneđu că este ast-felú: vijelia, plóia furiósă, întunecimea suntú totú atâtéa bine-faceri ce ne-a trămisú cerulú, ca să ne scape, ca prin minune, de urmărirea prigonitorilor. De era nópte frumósă și luminată de lună, negreșitú că amú fi fostú descoperiți și prinși. Așa e cu tóte nevoiele și întristările vieței: ele suntú tot-dé-una întocmite pentru binele nostru. Dumneđu scie ce ne trebuie, nu părăsesce nici-

2511

o-dată pe fii lui, și pe fiă-care ȃi ne dă câte-o dovadă despre acésta!

În sfârșitŭ ajunseră la coliba bătrânului pescarŭ. Intrară într'o odăiță cu păreții înegriți de fumŭ, unde unŭ poponete da o lumină slabă și tristă. Pescarulŭ primi pe fugari cu o nespusă voioșią, ér pêně să'și pregătescă luntrea cu ajutorulŭ lui Sandu, nevěstă-sa le aduse ciorbă de pesce și mămăligă. Pribegii, cu inima îngbietată de frică, îmuiati de plóiă pêně la pele și tremurândŭ de frigŭ, abia putură'mbuca de câte-va ori.

Pescarulŭ și Sandu se'ntórseră 'ndată, spuindŭ că totulŭ era gata. Acum luna resărise și, arătându se din cândŭ în cândŭ printre nori, părea că voiesce să mai împuțineze întunecimea nopții.

Cândŭ jupânésa Safta vėđu Oltulŭ, atătŭ de mare și umflatŭ de ploi, rostogolindŭ cu sgomotŭ furiósele'i valuri; cândŭ se gândi apoi că trebuia să'lŭ trecă cu fiu-seŭ pe unŭ timpŭ așa de urėtŭ, într'o luntrișoră slabă, în care abia putea să încapă douė-trei persóne, simți unŭ fiorŭ rece prin inimă și era p'aci să'și pėrdă totŭ cumpėtulŭ, daca cei de față nu și-arŭ fi pusŭ tóte puterile ca s'o liniștescă și s'o inimeze.

Pescarulŭ, intrândŭ în luntre, luă lopețile și ȃise cu încredere:

— Dumneḑeu o sǎ ne ajute ca s'ajungemŭ pe malulŭ de dincolo.

Pe cǎndŭ casele Isvoranului ajunseserǎ prada neferilor ŝi dorobanŝilor, Sandu, ca unŭ credinciosŭ alŭ familiei, reuŝise a se strecura înăuntru, rĕspândindŭ vorba cǎ peste 2—3 ḑile unŭ noŭ ordinŭ de la Bucuresci o sǎ desvinovăŝescǎ pe boierŭ ŝi o sǎ'i redĕ onórea, averea ŝi linistea perdutǎ. Atunci, umblândŭ prin sĕrtare, gǎsise o cutiórǎ c'unŭ cĕsornicŭ de aurŭ, cu nisce cercei ŝi brǎŝĕri împodobite de petre scumpe, împreunǎ cu cǎŝi-va bani vechi de aurŭ. Acum, la despǎrŝire, s'apropiǎ de jupǎnesa Safta, îi spuse cum se întĕmplase sǎ le gǎsĕscǎ ŝi i-le dete ca singure odóre din avutu'i de pĕn'atunci. Apoi, luându'i mâna, i-o sǎrutǎ cu lacrĕmile'n ochi, ḑicĕndu'i încĕtŭ :

— Suntŭ bêtrǎnŭ, ŝi póte cǎ n'o sǎ ne mǎi vedemŭ. Acum nu mǎi potŭ face nimicŭ pentru dumnĕvóstrǎ, dar dumneḑeu o sǎ veghizeze asupra-vĕ ŝi o sǎ vĕ trimitǎ ḑile fericite, cǎ nu e cu putinŝǎ ca nisce ómeni aŝa de buni sǎ fiǎ nenorociŝi multǎ vreme. Aŝi fi vrutŭ bucurosŭ sǎ vĕ însoŝescŭ în pribegia, dar, remǎindŭ aici, ini-mǎ'mi spune cǎ totŭ o sǎ fiŭ de folosŭ jupǎnului Radu. Cu ajutorulŭ lui dumneḑeu o sǎ scape ; eŭ o sǎ'mi punŭ tóte puterile întru acĕsta.

Dicendŭ ast-felŭ, Sandu plângea d'împreună cu toţi cei de faţă, ér cândŭ Jupânésa Safta, cu lacrêmile'n ochi, îi vorbi din noŭ despre soţulŭ ei şi despre Anişóra, credinciosulŭ bêtrânŭ îi promise totulŭ, apoi le ajutâ să se suie 'n luntre, suspinâ cu amarŭ cândŭ îi vèdu pornindŭ pe apă, îngenuchiâ pe malŭ, înalţâ privirile către cerŭ şi dise :

— Dumneđeule a-tot-puternicŭ, aibi îndurare de dênşii ; du'î cu bine la locŭ sigurŭ, şi ajutâ'mi ca într'o di să le ducŭ fericita scire că soţulŭ şi copila suntŭ vii nevătémaţi !

Coliba din munte.

Jupânésa Safta cu Scarlatŭ ajunseră cu bine pe rîpa stângă a Oltului. Aci, de şi se aflaŭ în siguranţă, nu puteaŭ sta mai multŭ, fiindŭ că nu era voiă să se primescă în sate ómeni fără căpétîiŭ, pribegi ori familii surghiunite. Învălmăşela şi spaima domniaŭ pretutindenŭ, nesciindu-se daca rêsboiulŭ o să se amâne ori o să începă îndată, fiindŭ că Muscalii se pregătiaŭ într'una. Dupè îndemnurile lui Sandu, luară drumulŭ pe ţermiŭ Ol-

tului spre Transilvania. Miđlócele bănesci împu-
tinându-se mereu, toți o încredințau că în Ardélū
traiful e puțin costătorū. Îndelungū umblară din
cătunū în cătunū, fără să se pótă așeđa unde-va,
pêne cândū, cu chiū cu vai, ajunseră lângă gra-
nița Ardélului. Unū moșnénū, căruia familia Is-
voranilor îi făcuse multū bine, îi îndreptă la unū
bêtrânū mocanū de lângă Turnulū roșu, cu care
se înțelesese să 'i adăpostéscă în coliba lui.

Simțindu-se fericiți că o să pótă afla unū adă-
postū, luară unū omū spre a le duce legăturile cu
ce aveau și să le aréte calea spre coliba păstorului.

Suiră munți înalți și străbătură văi adânci,
pêne ajunseră în vârfulū unei culmi, de unde vă-
đură, la o adâncime spăimêntătoare, o vâlcea aster-
nută de verdéță. În drépta, la pólele unor stânci
înalte și ripóse, zăriră vr'o doué-trei colibe de
lemnū. De ceea-l-altă parte se vedea înălțându-se
clopotnița ascuțită a unei bisericuțe de lemnū, a-
coperită de muschiū verde, ce strălucia la rađe
sórelui. În stânga văiei se întindea o 'ntunecósă
pădure de brađi, la spatele căreia se rădicaū doué
piscuri de munți, albite âncă de ninsóre, ce păreau
că se perdū în nori. Omulū care 'i conducea le a-
rétă cu bêțulū vâlcéua:

— Uite stânele bacilor, și co'lo josū locuința

mocanilor, dintre care unul o să vă primescă la dânsul.

La această vedere, suspinară din adâncul sufletului și apucară pe potecuța ce ducea acolo.

Mocanul Simion, care în acea zi era a-casă, le eși înainte și i primi cu voioșă. Era bătrân, dar se bucura încă de o deplină sănătate. El nu cunoscea întortochierile ómenilor care se dicu bine-crescuți, nici „politeta“ ce se perde în frumóse cuvinte, ânsă avea inimă bună și simțitóre, privire limpede, față blândă și bine-voitóre, care spunea mai mult de câtú tóte frazele orășenilor și cărturarilor, despre care n'avea nici o idee. Cu tótă țărânesca'i simplitate, avea deosebită cuviință în port, căci tot dé-una se îmbrăca curat, cu itari albi și cu pělăria négră.

— Bine ai venitú sănétósă, mărită dómná! duse elú scoțându'și pělăria cu respectú. Chiar ieri amú primitú veste c'o să vă avemú óspeti. Multă-mescú cerului că m'a norocitú să vă primescú în coliba mea, că multú bine ați făcutú și dumnévóstră moșnenilor din valea Oltului, dupé cum amú auditú pe unii-alții. Dumneđeú e bunú și miostivú: o să se îndure spre dumnévóstră. Pofitiți de vă odihniți, că.. étă și baba mea...

Soția lui, care ascepta în pragulú ușei, era o

bêtrână cam scundacă, c'unŭ aerŭ plinŭ de bunetate, cu vestminte de dimiă, ânsê curate : albetoa pèrului îi făcea și mai bătetóre la ochi sănătatea, ce'i strălucia pe față. Înaintându și dênsa, se sterse la gură cu șorțulu celŭ albŭ, și sărutâ mâna jupânesei Safta, dicându'i :

— Dumneđeŭ să vă fiă la toți într'ajutorŭ. Vê asceptamŭ de ieri, cum ne-a vestitŭ din vale. Îndată cina e gata, cu ce s'o găsi. De ! noi m'ai tot-dé-una ne hrănimŭ cu lapte, untŭ, cașŭ, brânză, păstrăvi : ce se află la munte. Dar să nu duceți grijă, c'omŭ face ce ne-o sta prin putință ca să fiți îndestulați !

Mocanulŭ Simionŭ îi duse într'o colibă de bârne, a cărei feréstră răspundea spre pădurea vecină și spre cei duoî munți cu vèrfurile acoperite de zăpadă. Mésa și o laviță cu douê scaune de bradŭ, se află lângă soba de pământŭ, unde pe vétră se ferbeaŭ bucatele. Pentru culcare era alături o odăiță mai strimptă, totuși mulțumiră lui dumneđeŭ că putuseră găsi și acéstă modestă găsduire.

Jupânésa Safta își regulă casa pre câtŭ o iertaŭ miđlócele și împrejurările. Își pregătia singură bucatele, ér timpulŭ ce'í mai remânea îlŭ întrebuintă la cusătură. La grija'i cea mare despre soțŭ și copilă s'adăuga și mîhnirea că Scar-

latŭ n'avea ce sǎ lucreze. De ŝi arŭ fi voitŭ sǎ'i dē ōre-care instructiune, ȃnsē ū lipsiaŭ cǎrŭtile, hȃrtia ŝi alte lucruri trebuitōre.

Ȇntr'o di, pe cȃndŭ cu ȃntristare cugeta la o asemenea sōrtē, fu desceptatǎ din acēstǎ stare printr'unŭ sunetŭ de clopote, ēr bētrȃna intrȃ în casǎ cu bucuriǎ, spuindu le cǎ preotulŭ satulŭ dedincolo de munte venise ca sǎ slujēscǎ în bisericuŭa de lemnŭ ce aveauŭ în apropiere. Se scularǎ ȃndatǎ ŝi se duserǎ la bisericǎ. Dupē citirea sȃn-tei evangeliŭi, preotulŭ rosti cȃte-va cuvinte fōrte atingētōre, care revērsarǎ mare mȃngȃiere în sufletele lor ofilite. Dupē eșirea din bisericǎ, veni cu preotulŭ a-casǎ ŝi, din convorbirea ei cu dēnsulŭ, se ȃncredinŭtǎ cǎ, pe lȃngǎ pietate, avea ŝi ȃnvēŭtaturǎ destulŭ de ȃntinsǎ. Descriindu'i anevoinŭtele ce ȃntēmpina cu instructiunea bȃiatulŭi, preotulŭ ū promise cǎ va ȃnlesni lui Scarlatŭ cȃrŭtile de care-o avē trebuintǎ ŝi cȃ'i va da lecŭiune de douē ori pe sēptēmȃnǎ, daca bȃiatulŭ va putē sǎ vinǎ a-casǎ la dēnsulŭ.

Scarlatŭ primi cu bucuriǎ bine-voitōrea lui propunere, simŭindu-se fericitŭ cǎ d'aci ȃnainte putea sǎ dobȃndēscǎ o citire ŝi o scriere regulatǎ. Mulŭȃmirea ŝi dorinŭta lui d'a ȃnvēŭta erau așa de mari, cǎ tot-dē-una asceptǎ cu nerȃbdare mēsa, ca dupē

aceea să'și ié cărțile și să se ducă la bunul preotŭ ; cândŭ ânsē ploua mai multe zile d'a-rēndulŭ și nu putea să trecă muntele, din cauza timpului rău, bietulŭ băiatŭ simția o adâncă mâhnire, căci sta fără lucru. Mamă-sa, ca femeia înțelēptă, judecândŭ că o petrecere nevinovată este totŭ atâtŭ de necesară și folositoare ca și munca, găsi de cuviință să'î facă o plăcere.

Partea Carpaților despre Turnulŭ-roșu era atunci renumită pentru mulțimea merloilor frumoși, ce se prăsescŭ p'acolo ; ba se făcea și comerțŭ cu dēnșii, căci pāsērarii de meseriă îi cumpăraŭ ca să'î vëndă la orașe, de ore ce mai tôte familiile cu dare-de-mână, și chiar săracii, aveau colivii cu pāsēri cântătoare, obiceiŭ care a cam peritŭ astăzi.

În fiă ce colibă se găsiaŭ câte doui sau mai mulți merloi : bētrânulŭ Simionŭ avea câți-va fôrte frumoși. Aflândŭ că nu suntŭ așa scumpi, Scarlatŭ rugă pe mamă sa să'î cumpere unulŭ. „La noi a-casă, dise elŭ, Anișóra avea tot-dé-una câte o pāsērică : cumpără'mi și mie unŭ merloiŭ, mamă. În mișloculŭ acestor stânci și munți, s'avemŭ și noi ceva, ca să ne amintēscă despre cum trăiamŭ cu toții.“

Biēta femeia promise că'î va împlini dorința, și Scarlatŭ se duse îndată să alégă unulŭ din cei

mai frumoși, și care să semene mai multă cu ai baciului ce'i găsduia.

Elū nu mai putea de bucuriă, cândū puse în coliviă o pasere atātū de drăgălașă. Adesea privia cu nespūsă plăcere frumósele'i pene; și ochi'i negri strălucitori. Peste puținū merloiulū se făcu atātū de blândū, în câtū venia'n sborū de se punea pe mânilē băiatulū și ciugulia semințele ce'i dă. Câte o dată, cândū Scarlatū scria, merloiulū sbura pe mėsă, îi lua péna din degete și'lū ciupia mereū, ast-felū că, cu tótă plăcerea ce simția la gingașele'i jocuri, adesea era nevoitū să'lū închidă în coliviă ca să nu'lū întrerupă din lucru.

Cândū începū să cânte, Scarlatū nu scia ce să maifacă de plăcere, auđindū frumósele'i fluerături.

— Acum, îi đise într'o đi Simionū, arū trebui să'lū înveți vr'unū cântecū, vr'o doină, c'așia se deprindū ei să cânte regulatū.

Scarlatū cređu că bătrânulū voia să glumescă, căci nu scia pên'atunci că aceste paseri potū fi deprinse să imite cântecele omulū. Dar bătrânulū scóse din brău unū fluierașū.

— A! ce frumosū fluiერū ai dumnéta! đise băiatulū cu mirare.

Simionū începū să cânte o ariă fórte veselă, apoi îi arėtă și lui cum să cânte cu fluiерulū. Scar-

latŭ rēmasē uimitŭ de bucuriă la auđulŭ unor sunete așā de curate, dulci și plăcute. Și, fiindŭ că avea mare aplecare spre musică, peste puținŭ fu în stare să învețe tóte ariele ce scia bētrânulŭ. Dup'aceea începu să cānte merloiului în tóte ȃilele aceeași ariă și, cândŭ pasērea ajunse s'o repete singură și fără greșelă, Scarlatŭ, sārindŭ de bucuriă, începu să jóce prin odaiă. Atunci mamăsa îi ȃise zîmbindŭ:

— Fētulŭ meŭ, fă și tu ca acestŭ merloiŭ: silesce-te să'ți înveți lectiunea din catechismŭ și s'o spui cu aceeași esactitate și înlesnire, ca s'aduci mulțămire respectabilului teŭ învățatorŭ, precum îți aduce ție acéstă pasēre.

Merloiulŭ și fluietulŭ ajunseră a'i fi din ȃi în ȃi mai prețiose și cândŭ, din cauza timpului rēŭ, era nevoitŭ a sta în casă, petrecea în cāntece, ceea-ce aducea și mumei o nespūsă mulțămire.

Cu tóte astea, amărēta femeia era fórte îngrijată de sórta soțului și a fiicei sale. ȃile și nopti întregi sta tristă și cu fața scăldată 'n lacrēmi. De și se încerca în tóte chipurile să aibă niscari-va sciri despre cele douē ființe atātŭ de scumpe, totulŭ era în deșertŭ: nŭ putea afla de cātŭ fórte rarŭ despre ce se petrecea în țēră. Bunulŭ preotŭ avea grija să'î trāmită în tot-d'é-

una, prin Scarlatŭ, vestile ce'i sosiaŭ și lui de pe la Sibiiŭ, prin mocani ori funcționari, saŭ pe care le afla de la ómenii-satului.

Într'o séră băiatulŭ se întórse a-casă, aducêndŭ o scrisóre de la preotŭ.

Sdrobitŭ de durere, elŭ aflase în necurmatele'i cercetări că toți boierii, care ținuseră cu Brâncovénulŭ și nu putuseră pribegi, fuseseră închiși prin monastiri saŭ prin ocne, ér unii dintr'ênșii uciși, care prin stréngŭ, care prin otrăvire. Între alții i-se spusese chiar despre Radu Isvoranulŭ, dar în scrisóre nu pomenia nimicŭ despre dênsulŭ a-nume, ci vorbia numai despre boieri, ca unulŭ ce nu era sigurŭ de adevêrŭ și nu voia să turbure linistea bieteï femeï.

Jupânésa Safta, nerăbdátóre d'a cunósce coprinsulŭ scrisorii, o citia cu neastêmpêrŭ. Speranța că în curêndŭ o să se pótă întórce la moșiă, că fică-sa și soțulŭ trăiescŭ începu a'i suride și a'i reda curagiulŭ perdutŭ. Dar, o durere! spre sfêrșitŭ vêdu cruda sórtă a celor ce se devotaseră pentru fosta domniă, și între alții bănuï că se afla și soțulŭ ei.

Își închipuiesce ori-cine spaima de care fu coprinsă. Rêmase ca lovită de trăsnetŭ, fóia îi pică din mână și cădu josŭ fără simțire. Scarlatŭ în-

cepu a plânge și a se văieta atât de tare, în câtă, auđindu'ľu ai casei, alergară la dênșii. O stropiră cu apă rece, o frecară cu oțetă și trecu multă pênă să se descepte. Dup'aceea căđu atât de greu bolnavă, în câtă toți perduseră speranța că o să mai pótă trăi... Bietulă Scarlată, tristă și cu inima strivită de durere, nu se mai deslipia de lângă patulă ei, căci sănătatea i-se împuțina din ți în ți.

Simionă țiacea cu mâhnire, clătinađu din capă :
„Tómna asta o să'și scuture frunđele pe mormen-
tulă bieteii jupânese, și póte că nici nenorocitulă
copilă n'o să mai védă primăvéra!“

Scăparea din închisóre.

Sandu, bătrânulă și credinciosulă omă de casă, acceptase pe malulă Oltului pênă cândă pescarulă se'ntorsese cu luntrea și'i spusese că pribegii trecuseră apa fără nici ună pericolă. Atunci grija lui cea mai mare fu să scape de la mórte pe bunu'i stăpână, căci socotia ca o nelegiuire să se rădice vieța cui-va pentru că fusese sfetnică dreptă și credinciosă Domnului.

A doua ȡi, dis-de-diminetă, se duse la Călinesci, unde locuia fiulŭ seŭ Nițu, soldatŭ de graniță la Căineni. Acestŭ tēnerŭ, curagiosŭ și îndemānaticŭ, își făcea din cāndŭ în cāndŭ rēndulŭ de serviciŭ la temniță din Ocnele-Mari, ér acum era strāmutatŭ și pe la aresturile din monastiri și alte chinovii. Sandu credea cā, prin ajutorulŭ lui, o să pōtă scāpa pe nevinovatulŭ Radu Isvoranulŭ. Douē ȡile ilŭ asceptă la Călinesci. Cāndŭ sosi, îi încunoscintă planulŭ ce'si formase; dar, combināndŭ împreună mai multe miȡlōce pentru ajungerea scopului dōritŭ, vedŭră cā nici unulŭ nu se putea pune în lucrare. Numai atātŭ se înteleseră, ca Nițu să fiă cu luare aminte la ori-ce mișcare și să se folosescă de cea d'ântăiŭ împrejurare priinciosă. Dar acesti miloși ómeni îndelungŭ asceptară, fără să li-se pōtă implini dorință, ba chiar începuseră să pērdă ori-ce speranță. Sandu se aședase aprópe de monastirea Cozia, împreună cu frate-seŭ pescarulŭ, unulŭ muncindŭ, ér altulŭ trăindŭ cu pescuitulŭ.

Între acestea, boierulŭ Radu Isvoranulŭ sta închisŭ într'unŭ beciŭ de la monastire. Tristŭ și supusŭ la voință sórtii, cu capulŭ răȡimatŭ de mâni, sta într'unŭ ānghiŭ întunecosŭ, gāndindu-se la soȡiă și copii, cāci pentru dēnșii su-

feria din inimă, ér nu pentru sine'si. Nelinistea și durerea'i cresceaũ cu atâtũ mai multũ, cu câtũ nu scia nimicũ despre sórta lor. Cu tóte astea, curagiulũ nu'lũ părăsise. Pe cândũ se accepta la ori-ce restriste, își înălța ochii la cerũ, ȓicendũ : „facă-se voia ta, Dómne!“ saũ recitândũ din minte începutulũ *Psaltirii*:

Ferice de omulũ ce n'o merge
 în sfatulũ celor fără de lege
 și cu rēii nu va sta'n cārare,
 nici o șed' n scaunũ de perȓare,
 ci voia lui va fi totũ cu Domnulũ
 și'n legea lui și-o petrece somnulũ.

Cu sufletulũ turburatũ ȓiua și nóptea, tóte cugetările și-le îndrepta către dumneȓeũ. „Unde să aflu vr'o mângâiere, care să mẽ sprijiněscă în nóptea vieȓei, daca nu la tine, părintele mẽ creescũ? Totũ ce suferimũ, cu scirea ta, e pentru binele nostru. Fă dar cu mine și cu ai mẽi dupě cum îți e voia. De afli cu cale să'mi lipsesci soȓia și copiii de rēdemulũ ce aveaũ în mine pe pămēntũ, tu vei sci să veghiezi asupra-le cu părintěscă îngrijire, să'i ocrotesci și să'i mângâi. Plinũ de'ncredere în tine, o să morũ împăcatũ, de și amărētũ. De vrei ânse să'mi mai păstrezi câtũ-va timpũ vieȓa pentru familia mea, nu'ți va fi greũ

să sfărami ușile închisorii și să mă smulgă din mânele ucigașilor. Tótă vieța mea și alor mei vom da-o ție, ca să te lăudăm și să te bine-cuvântăm în tot-dé-una!“

Într'o nópte, pe cândú era cufundatú în ast-felú de cugetări pióse, unú sgomotú spăimântătorú se auđi în tinda chilielor de d'asupra închisorii. Ușa beciului se deschise cu trosnetú și negre vôrtejuri de fumú pëtrunseră'n năuntru : temnița se luminâ d'o-dată de flacările focului ce isbucnise în casele monastirii. Atunci unú tënëru militarú se apropiâ și'i ȓise : — „eși mai curëndú, boierule, fugi și scapă!“

Militarulú era chiar Nițu, fiulú lui Sandu. Din nesocotinta servitorilor beți, luaseră focú chielele sub care se afla închisú Radu. Soldații de pază își lăsaseră armele și vestmintele, ca să fiă mai ușori și să pótă lucra mai cu agerime la stingerea focului. Nițu, folosindu se de ântâiele minute ale învâlmășelii, luase armele și uniforma unui dorobanțú și alergase la închisórea boierului.

— Îmbracă-te iute cu hainele astea!

Și, ȓicëndu'i ast-felú, îlú ajutâ să se încheiâ în nasturi, îi puse în capú calpaculú, îlú încinse cu lata curea și'i dete o pușcă de neferú în mână.

Barba'i cea mare, pe care n'o mai tăia se de

cândū se afla la închisóre, îlŭ făcea să semene fôrte multŭ cu feroşii oşteni ai timpului, şi'î da unŭ aerŭ răsboinicŭ.

— Acum, îŭ dise Nişu, suie-te curagiosŭ pe scară, ié-o spre pórtă mare şi, îndată ce vei eşi, alérgă pe malulŭ Oltului la tata, care locuiesce acolo într'o colibă cu unchiulŭ, pescarŭ de meseriă.

Înfăţişarea lui Nişu în închisóre fusese, pentru Isvoranulŭ, ca a unŭ ângerŭ trămisŭ de dumnezeŭ spre a'î anunţa scăparea. Întelese de minune cum trebuia să se pórtă, şi de aceea, păstrându'şi totŭ curagiulŭ neapăratŭ într'o asemenea împrejurare, se prefăcu că e însărcinatŭ cu unŭ grabnicŭ ordinŭ. Sui dar scara ţinēndŭ arma'n mână, îşi făcu drumŭ printre ee ce se nevoiaŭ a stinge foculŭ, strigāndu-le tare, „locŭ! locŭ!“ şi ast-felŭ eşi din coprinsulŭ monastirii, făr'a fi opritŭ de nimeni.

Cum se vėdu afară, luă calea pe malulŭ Oltului spre coliba pescarului. Trecuse međulŭ nopţii, cândŭ ajunsese la dēnsa. Bātu încetŭ în oblo-nulŭ ferestrei. Dupē câte-va minute, pescarulŭ eşi fôrte speriatŭ, cređēndŭ că vr'unŭ dorobanţŭ venise să'lŭ aresteze, atātŭ pe elŭ câtŭ şi pe frate-seŭ, fiindŭ că toţi cunosceaŭ credinţa acestor doui

ómenŷ pentru familia Isvoranilor, nenorocitã ŷi prós-crisã. Cândŷ recunoscŷ ânse pe boierulŷ Radu îŷi făcu cruce, mulțămindŷ lui dumnezeŷ, ŷi îlŷ pofti înăuntru. Sandu, care'lŷ ascepta cu nerăb-dare, îi sãrutã mânã de bucuriã.

Prima grijã a duiosulŷi părinte fu sã întrebe despre copii ŷi soțiã. Îlŷ făcurã cunoscutŷ cã jupã-nésã Safta, împreună cu miculŷ Scarlatŷ, reuŷise sã scape, cã Anișóra fusese greŷ bolnavã la ple-carea lor ŷi nu putuse sã'i însoțésã, dar cã acum, pe deplinŷ sãnětósã, se afla în satulŷ din fața Cã-linescilor, pe malulŷ stângŷ alŷ Oltulŷi, la o sorã a lor mai micã.

Radu Isvoranulŷ fu de părere sã trecã Oltulŷ chiar în acea nópte, ca sã scape câtŷ mai curêndŷ dintr'unŷ ținutŷ odiniórã atâtŷ de liniștitŷ, dar care acum nu mai oferã nici o siguranțã pentru nimeni.

Pornirã dar cãtre rîu. Pescarulŷ apucã înainte, ér Sandu venia în urmă-le, cu nisce disagi în spinare.

Nóptea era frumósã, cerulŷ șeninŷ ŷi semênatŷ cu stele. Se apropiarã în tăcere de țermŷ, unde mica luntre, ascunsã printre ramurile de răchitã ŷi printre buruienele ce se plecaŷ spre apã, sta legatã de o salciã bêtrânã. D'o-datã auđirã în

urmă-le detunături de puști la o mică depărtare și cobitorulū strigătū : *opresce ! opresce !..*

În adevărū, stingându-se peste puținū foculū, îngrijitorulū temniței prinsese de veste despre do-sirea Isvoranulū. Arma și uniforma, ce lipsiaū, întărindu'lū și mai multū în prepusū, trāmisese îndată căți-va neferi ca să'lū urmārească. Strigătele lor se auđiaū acum așa de aprópe. Fuga-rii, māi morți de spaimā, alergarā din tóte pute-riile spre luntre, sārirā rāpede într'ēnsa și por-nirā de la țermū cu iutēlā.

Abia luntrea se depārtase ca de vr'o șepte-đeci de pași, și ostenii sosirā pe malulū rīului, înce-pēndū a trage cu puscile asupra'ī. Glonțele șuie-raū într'unū modū spāimēntātorū pe lângā ure-chile fugarilor.

În așa tristā stare, Radu Isvoranulū se asternu pe fundulū luntriī, ér Sandu cu frate-seū lopē-tarā cu putere, ca să scape de focurile poterași-lor. Unū glonțū pētrunse pēlāria pescarulū, al-tele lovirā lopata lui Sandu. Luntrișóra, peste mēsurā'ncārcatā, se lāsa cāndū p'o parte, cāndū pe alta în apă, așa că pe fiā-ce minutū era să se înece. Cu tóte astea scāparā de relele ce'ī ame-nințaū și ajunserā pe malulū de dincolo alū rīului.

Cum se deterā josū din luntre, intrarā'n pă-

dure și cădură în genuchi, ca să mulțumescă lui dumnezeu de scăpare.

După ce se odihniră puțin pe un trunchiu de fag, răsturnat pe pământ, spre a se mai liniști și recâștiga puterile pierdute, Sandu își luă bețul, puse disații la spinare, și căteși trei porniră în susul apei, totu pe poteci ascunse, pene în dreptul Călinescilor.

Când ajunseră la sora lor, Radu Isvoranul părea că'ntinerise, așa de iute alerga spre casuță. Anișora, vedându'l, sbură în brațele lui, și îndelung plânseră de bucurie, cu toți cei de față.

Merloiul providențial.

Grija cea mai mare, care frământa acum pe Radu Isvoranul, era să și regăsească soția și copilul. De aceea, luându toate măsurile ca să nu fie descoperiți, călătoriră din stână'n stână, din sătuc în sătuc, spre a le da de urmă. Aci rătăciau pe malul drept al Oltului, aci treceau pe malul din stânga. Obosiseră cu toții, când se opriră într'unu cătun, ca să se mai odihnescă câte-va zile, înainte de a face o mai lungă călă-

toriă. Abia steteră ânsă câte-va ore în casa unui omŭ bine-primitorŭ, și'ndată se hotărîră a porni înainte. „Nu mă voiŭ liniști nici unŭ minutŭ, ȃcea fugarulŭ, pêne nu'mi voiŭ reafra soȃia și copilulŭ. Póte c'orŭ fi trecutŭ graniȃa în Transilvania; dar în ce chipŭ și pe unde s'ajungemŭ acolo? Frate-teŭ, pescarulŭ, care ne-arŭ fi fostŭ de mare ajutorŭ, a rēmasŭ în cătunulŭ prin care trecurămŭ, ne mai putēndŭ să ne'nsoȃescă, de multele'i suferinȃe. Ana e pré mică și pré slabă, ca să facă pe josŭ o cale atâtŭ de îndelungă, ér mie'mi lipsescŭ miȃlȃcele d'a închiria vr'o căruȃă“.

Atunci Sandu își scóse punga plină cu bani și, punēnd'o pe mēsă, îi ȃise :

— Liniștesce-te, mărite jupâne; esti mai avutŭ de cătŭ creȃi: banii ęstia suntŭ ai dumitale.

Radu nu scia cum să'si esplice lucrulŭ. Privirea i se îndrepta cu mirare cândŭ la bani, cândŭ la credinciosu'i servitorŭ.

— De vrei să scii de unde suntŭ banii, să ȃi-o spuiŭ. Pe cândŭ te bucurai de viēȃa fericită, nu încetai d'a face binele, de câte-orŭ ȃi se înfăȃșa vr'o împrejurare. La cătŭi sāraci nu ȃi-ai deschis punga, de câte-orŭ n'ai împrumutatŭ familielor strimtorate, ca să ęsă din nevoi! Vēȃēndŭ aȃa, eŭ amŭ alergatŭ pe la unii-alȃii, le-amŭ spusŭ cum stau

treburile și amŭ strînsŭ acéstă mică sumă, pe cândŭ gemeai în închisóre, ér jupânésa Safta umbra rătécită ca o pribégă. Cândŭ cereamŭ acelora, pe care'i împrumutaseși odinióră, mulți dintr'ênșii s'aŭ arétatŭ de ré-credință, totuși amŭ fostŭ destulŭ de fericitŭ să mă încredințezŭ că se află și inimi bune și simțitóre : unii din ei nu numai că mi-aŭ înapoiatŭ ce'ți datorau, dar âncă aŭ mai adausŭ chiar dintr'alŭ lor, în semnŭ de dragoste și de mulțămire către milosulŭ lor bine-făcétorŭ.

Isvoranulŭ fu mișcatŭ de atâta devotamentŭ din partea unui omŭ simplu. Sandu, numărândŭ banii, găsi că suma era îndestulătóre d'o-cam-dată, că din ea se puteau întêmpina trebuințele și că, fiindŭ câtŭ se póte mai economi, vorŭ poté merge cu carulŭ pêne sub munți, ér d'aci înainte călări, spre a trece în Transilvania.

Închiriară dar unŭ calŭ și o mică căruță de țeră, aședară pe dênsa nisce cercuri, întinseră o pânză pe d'asupra ca să'i adăpostéscă de vântŭ și de plóiă, și porniră 'nainte. Sandu mergea mai multŭ pe josŭ, ca să nu oboséscă calulŭ. Ast-felŭ ajunseră pêne la munții stâncóși, totŭ întrebândŭ despre jupânésa Safta și despre miculŭ Scarlatŭ. Nu putură ânsé afla nimicŭ vr'o câte-va țile d'a-rêndulŭ.

Vedëndũ cã tôte cercetãrile le suntũ nefolosi-tore, se hotãrîrã a se opri la unũ cãtunũ.

Sãnõtatea boierului se sdruncinase fõrte multũ, prin șederea'ï la închisõre, prin spaima ce simțise, prin suferințele și neliniștea ce'lũ frãmõtaserã de la fugirea'ï din monastire, prin necurmatele trude ale cãlõtoriei. Pe nesimțite puterile pãrã-sindu'lũ, cãdu bolnavũ și fu nevoitũ sã rãmãnã acolo pẽnẽ la însãnõtõșire.

Sandu, ca omũ fõrte îndemãnaticũ, se însãr-cinã cu grija casei, arõtãndũ õ desceptãciune mi-nunatã. Ana îlũ ajuta dupẽ puterile ei, lucrãndũ de diminõta pẽnẽ sãra. La începutũ, tatãlũ ei fu nevoitũ sã stẽ mai multũ în patũ : abia dup'õ în-delungã zãcere se mai întremã puținũ. Ana pãrea cã și însutesce puterile, spre a'ï da îngrijirile cele mai duiõse : se silia sã'ï mai îmbuneze inima și sã'ï rãsipescã întristarea. Pe fiã-care ñi cãuta sã'ï a-ducã o nouã plãcere : une-orì îi da la mėsã cãte unũ felũ de bucate pregãtitũ de dẽnsa pentru pri-ma õrã ; alte-orì îlũ fãcea sã se mire de cãte-o frumõsã ariã ce'ï cãnta. De aceea și bunulũ tatã o iubia din ñi în ñi mai multũ, nesciindũ cum sã'ï mai mulțumescã și sã'ï arate iubirea.

Cãndũ veni ñiua sãntilor Iõchimũ și Ana, a-dicã onomastica Anei, ea se duse dis-de-diminõta

la bisericuța satului învecinatŭ, ca sã asculte sãnta leturgiã, sã mulțãmescã lui dumnezeŭ și sã'lŭ chieime în ajutorulŭ tatãlui și mamei sale. La întórcerea'i a-casã, vedŭ ferestra împodobitã cu frumoșe flori de câmpŭ, cu busuiocŭ verde și cu mulțime de crãițe, pe care le iubia cu deosebire. În acestŭ felŭ de grãdinițã era atãrnatã o micã coliviã, cu unŭ frumosŭ merloiŭ.

Sórele dimineței, ale cãruí rađe bãteau în ferestrã, da o luminã viiã și plăcutã verdeței și frumóselor colori ale florilor. Ana se opri, mișcatã de surprindere și de bucuriã, la vederea atãtor lucrŭri, care'i aduceau amintiri fericite. Ea nu putu vedé aceste dovedí de iubire paternã, fãrã sã nu verse lacrãmi de bucuriã și sã aréte bunului ei tatã cea mai duiósã simțibilitate.

— Sã te mulțumesci și cu atãta, draga mea copilã, îi díse tatãlŭ, cãci acum nu potŭ face pentru tine mai multŭ. Altã datã, cândŭ locuiamŭ în casele nóstre, era cu totulŭ alt-ceva: atunci díua numelui teŭ era sãrbãtoritã cu multã îngrijire, și chiar pentru locuitorii satului nostru devenia o dí de mare veselíã; acum vomŭ petrece-o fãrã sgototŭ și potrivitŭ cu starea în care ne gãsímŭ.

Cina fu ceva mai sãțíósã de câtŭ pên'atunci. Cãtŭ ținu mésa, pãrintele fu pré voiosŭ. Credin-

ciosulŭ Sandu, dupę multe îndemnuri și stăruințe din partea boierului, șeđu și elŭ josŭ să mănânce.

La sfârșitulŭ mâncării, Radu Isvoranulŭ turnă vinŭ în pahare și beŭ mai ântâiŭ în sănătatea scumpei Ane, apoi într'a soției și a miculŭ Scarlatŭ; ânsę lacrimi ferbinți îi curseră din ochi și căđură în paharulŭ ce ținea în mână.

— Unde, dragă Anișoră, dișe elŭ, unde vorŭ fi serbândŭ ore mamă-ta și frate-teŭ diua ta de astăđi? Ce se vorŭ fi făcutŭ ei? Cine scie cîte suferințe vorŭ fi întęmpinatŭ de la despărțirea noastră? O femeică și unŭ copilŭ, nevoiți să rătęcescă în lume, fără avere, fără sprijinŭ, fără rude, sbuciumați de nenumęrate grijii și neajunsuri! Cine scie daca vomŭ mai putę vr'odată să fimŭ cu toți de diua numelŭ teŭ! Amŭ avutŭ tot-dé-una curagiŭ și'neredere în dumneđeŭ; dar.. de cât-va timpŭ vęđŭ că vinŭ și minute cândŭ sufletulŭ meŭ e înfrântŭ de durere. Mę temŭ...

Anișora, cu totulŭ miscată, se aruncă în brațele lui plângęndŭ, și'si dete tóte silințele ca să'lŭ mângâie:

— Nu, nu te teme, dragă tată, speră și fă'ți curagiŭ, că dumneđeŭ n'o să ne părăsęcă, ci ierăși o să ne adune pe toți, cândŭ póte nici nu ne-

omŭ ascepta la aŝa fericire. Nu totŭ elŭ ne-a scăpatŭ pe toŝi, ca printr'o adevărată minune? Ne-a încercatŭ credinŝa, lăŝându-ne prada unor noii restristi, dar negreŝitŭ veghiéză asupra-ne!

— Da, fără'ndoiélă, aŝa credŭ ŝi eŭ, ŝise Sandu, stergându'ŝi lacrēmile ce'i curgeaŭ din ochi.

Căteŝi trei erau adâncŭ miŝcaŝi. O tăcere religiósă urmă dup'acéstă scenă atingetőre.

D'o-dată ânsė merloiulŭ lungi gŭtulŭ ŝi, dupė cāte-va fluierături, începu să cānte o ariă frumósă. Atunci Ana, cu totulŭ impresionată :

— O dómne! ce însemnézá asta? Ce întēmplare ciudată! Merloiulŭ scie prima ariă, pe care eŭ ŝi Scarlatŭ amŭ învăŝtat'o din gură ŝi cu chitara. Îŝi aduci a-minte, tată? Amŭ cāntat'o chiar în séra cândŭ ai fostŭ luatŭ la închisóre!..

Radu, Ana ŝi Sandu nu sciaŭ ce să mai cugete: ochiŭ le remăseseră aŝintiŝi la merloiŭ, care repetă a doua ŝi a treia óră aceeaŝi melodiă, întocmai a cāntecului de care amintise fata, fără ca măcar o notă să lipsėscă dintr'ēnsa.

— Étė ceva cu totulŭ de mirare, ŝise Isvoranulŭ. Îmi vine să credŭ că dumneđeŭ vrea să'mi înapoieze soŝia ŝi copilulŭ. Nimeni altulŭ, afară de dēnŝii, nu cunósce acéstă ariă; prin urmare numai

ei aũ pututũ învęta pe merloiũ s'o cãnte, de ŝi nu'mi potũ lãmuri âncã acęstã împrejurare. Ia spune'mi, Sandule, unde ai gãsitũ astã pasere?

— Amũ cumpãrat'o ieri de la unũ tẽnëru plãașũ, care avea multe în coliviã, ŝ'amũ alesũ merloiulũ ęsta, fiindũ cã era celũ mai frumosũ din toți.

— Atunci du-te, alergã'ndatã, silesce-te a'lũ gãsi, întrãbã'lũ ori adu'lũ aici; cãci.. de unde scii... pôte cã ne-o pune pe urmele lor.

Sandu plecã îndatã, dar întãrziã multũ pẽnã sã se întorcã. Isvoranulũ ŝi fiiã-sa îlũ asceptaũ cu mare neliniște, fãcendu'șã miã de închipuiri, care de care mai întristãtore.

— În ce nenorocire s'orũ fi aflãndũ ei, di-cea tatãlũ, ca sã fiã siliți a vinde o așã de frumosã pasere, saũ pôte cã vorũ fi ŝi muritũ, ęr merloiulũ e singura amintire ce ne lasã despre dęnșii...

În fine, Sandu se'ntorse împreunã cu tẽnërulũ plãiașũ, care, fiindũ întreatũ despre ce'i interesa, nu le putu spune altũ-ceva în privința merloiului, de cãtũ cã'lũ cumpãrase ŝi elũ de la unũ pãstorãșũ, dincolo de munte. Numele pãstorului îi era necunoscutũ. Cu tôte astea, dupẽ mai multe întrebãri, i-se pãrea cã auđise vorbindu-se despre o mare ju-pãnesã c'unũ bãiețelũ pribegiți prin partea locu-

lui, și că nu e de mirare ca pasărea să fi fostă a lor. Elū nu'î vėduse nici-o-dată, dar atătū auđise, cum-că băiatulū venia din cāndū în cāndū la preotulū satulū, ca să'lū învețe carte, dar e cam multū d'atuncia... Póte că părintele o fi sciindū despre dēnșii...

Radu, Ana și Sandu, plini de bucuriă, strigară d'o-dată : „Ei suntū, nu mai începe îndoielă, ei trebuie să fiă ! “

Și mulțumiră lui dumneđeū care, printr'o împrejurare atătū de neasceptată, le descoperia locuința unor ființe așa de scumpe inimiei lor.

Isvoranulū se informă cu d'a-mēnuntulū despre satulū unde se afla preotulū și despre drumulū ce ducea pēn'acolo. Dete apoi căți-va bani plăiașului, spre a'lū rēsplăti de scirile ce'î împărtēșise.

Chiar atunci începură a se pregăti de plecare. Boierulū își recāstigase puterile : minunata întēmplare, speranța și vestile ce primise contribuiră la restabilirea sănētății lui, mai multū de cātū orice lēcū. Ana dete ajutorū la strīngerea lucrurilor din casă, Sandu îngriji să închirieze cai.

A doua ți de diminēță, își luară țiua-bună de la gasdă și apucară drumulū spre satū, luāndū cu dēnșii colivia prețiosului merloiū. Ast-felū cān-

tecele lui, ce se auđiaŭ din cãndŭ în cãndŭ, îi făceaŭ să simțã o nespusã plăcere și să li se parã calea mai scurtã.

Familia Isvoranilor ierãși adunatã.

Cãlãtorii ajunserã destulŭ de bine la satulŭ de care țineaŭ colibele și cãtunele rãspãndite printre munți. Cu nerãbdare Radu merse mai ântãiu să vedã pe milosulŭ preotŭ, care'lŭ încredințã despre totŭ ce auđise tãnerulŭ plãiașŭ. Jupãnesa Safta și fiulŭ ei viețuiaŭ âncã, „dar vai! adause preotulŭ, a cãđutŭ în grã mãhnire, pentru soțulŭ ei, pe care'lŭ crede mortŭ. Așa s'a cam șoptitŭ p'aici, dupã vestile sosite de peste granițã, cum s'arŭ fi vorbitŭ prin Sibiiŭ. De atunci bucuria și nãdejdea i-au sburatŭ cu totulŭ din sufletŭ, și abia dŭp' o lungã și cumplitã zãcere a pãrãsitŭ patulŭ, în care o aruncaserã suferințele. Nu mai credeamŭ s'o vedemŭ cu viețã; cu tôte astea a'nceputŭ a se mai întrema.“

Întrebãndŭ de unde aflaserã acãstã scire, preotulŭ povestí tótã împrejurarea cu scrisorea trãmisã. De și vorbele rãspãndite nu erau adevãrate

pentru dânsulŭ, totuși Isvoranulŭ și le esplică cu înlesnire. În acei timpî de turburări și de învâlmășelă, pôte că unii dintre boierii și sfetnicii fostului Domnŭ vorŭ fi fostŭ uciși prin temnițe, de témă să nu urzescă niscari-va uneltiri în contra noiei domnii; pôte că ierășii slujitorii, după fugirea lui din închisóre, răspândiseră vorba c'arŭ fi fostŭ ucișŭ, spre a scăpa de pedepsa ce și-arŭ fi atrasŭ pentru fuga unui boierŭ de frunte.

Nespusŭ fu chinulŭ ce'lŭ coprinse, gândindu-se că nenorocita seire sfărîmase inima scumpei lui soții și o apropiase de mormântŭ. Doria dar s'o găsescă câtŭ mai curêndŭ și să'i risipescă, prin prezența sa, tôte suferințele; dar preotulŭ fu de părere, și cu dreptŭ-cuvêntŭ, c'o așa de fericită veste trebuia să'i fiă adusă la cunoșcință cu mare băgare-de-sémă. Ast-felŭ amêndoi se înțeleseră despre mășurile cele mai nemerite întru acêsta și, cu tôte că începuse a se apropia nóptea și timpulŭ era fórte urêtu, hotărîră a porni fără întârđiare. Ploase tótă điuva și, fiindŭ că în acele ținuturi muntóse iérna vine de timpuriŭ, începuse să ningă. Totuși plecară și ajunseră îndată în vârfulŭ muntelui, de unde se vedea în fundulŭ văiei umilele colibe acoperite de ninsóre și din ale căror coșuri se rădicaŭ nori albicioși de fumŭ.

Aci se opriră, descălicară și se odihmiră pe unŭ steiŭ de pétră, acoperitŭ de mușchiŭ și adăpostitŭ de brađi, ale căror ramuri stufoșe, întindându-se pêne la pământŭ, îi apărau de vântŭ și de zăpadă. Preotulŭ le arêtă coliba în care locuiaŭ. Dupě ce se mai sfătuiră, credinciosulŭ Sandu fu trămisŭ înainte, ca să vorbescă cu mocanulŭ Simionŭ și să pregătescă lucrurile. O luă dar pe josŭ, coborându pe poteca ce ducea acolo.

Jupânesa Safta, îmbrăcată în haine negre, ședea lângă focŭ. Flacăra strălucitoare, luminându modesta'i odăiță, risipia întunereculŭ serii. Era ocupată cu cusătura unor perdele pentru sântele icóne de la biserică, ér Scarlatŭ citia *Psaltirea*, cândŭ.. d'o-dată vedură că intră Sandu.

Ce arêtare neasceptată! Dete unŭ țipetŭ de spaimă, cusătura îi cădu din mână, apoi se sculă răpede, alergă la dânsulŭ și'i luă amêdouě mânilé, vêrsându lacrimi de bucuriă și de durere, ca și cum arŭ fi vedutŭ pe ênsuși tată-seŭ. Scarlatŭ rămăsese îmărmuritŭ. I se părea că viséză și că aievea i-se arêtă moșŭ Sandu, ca în basmele ce i-se povestiau în copilăriă. Cu stânga ținea cartea, cu drépta își făcu cruce și se apropiă ca să'lŭ vedă.

Jupânesa Safta, dupě ce'și veni în fire, începu

a'î face totŭ felulŭ de întrebări, tremurândŭ de emoțiune. Tocmai târziu, cândŭ se mai liniști, îlŭ pofti să ședă lângă dēnsa, scormoni foculŭ și'î dise :

— Ah! bunule și credinciosule bētrânŭ, ne mai vedemŭ ânc'o-dată, dar în ce împrejurări dure-rose! Nu cutezŭ să te întrebŭ de crudulŭ sfērșitŭ alŭ celui mai bunŭ dintre soți! Amintirea e prē sfâșietóre pentru mine. Spune'mi celŭ puținŭ ce s'a făcutŭ Anișóra? Mórtă e ori viiă?

— Mângâiă-te, mărită jupânēsă, răspuse Sandu, că scumpa dumitale copilă viețuiesce âncă. În primejdia ce ne amenința, te-amŭ lăsatŭ să cređi că bóla de care suferia era făr' de scăpare, numai ca să te facemŭ a fugi îndată. După plecarea dumitale ânsē copilița și-a recâștigatŭ puterile prin îngrijirile ce i-amŭ datŭ, și de atunci s'a bucuratŭ neîncetatŭ de o deplină sănătate.

La aceste cuvinte, duiósa mamă simți că prin totŭ corpulŭ îi trece unŭ fiorŭ de bucuriă și de fericire : ochii îi străluciră de unŭ nespūsŭ farmecŭ.

Dar numai-de-câtŭ fața i-se posomorî ierășî. Plânse cu amarŭ și, suspinândŭ, începu să'lŭ muștre cu blândețe :

— Pentru ce n'ai adus'o și pe dēnsa cu tine,

daca în adevăr e sănătoasă ? Pentru ce n'ai luat'o din acele locuri nefericite, unde ڃilele îi pot fi amenințate pe totu minutulū ? Cum ai pututū lăsa p'o biétă copilă singură și fără sprijinū ? Credeamū că iubirea și credința ta...

Dar n'apucase să termine, cândū.. d'o-dată ușa se deschise. Călătorii sosiseră încetū, șoptiseră câte-va vorbe cu Simion și cu baba lui, apoi s'apropiaseră de ușa colibeī, bătēndu-le inima de fericire și de grijă. Ast-felū, la cuvintele mumeī, Anișóra alergă în brațele ei. Scarlatū făcu și elū totū asemenea...

Nimeni n'a vērșatū vr'o-dată lacrēmi mai dulci și mai ferbinți, ca acēstă duiosă mumă, cândū se vēdu cu amēndouī copiii în brațe.

Dar unū simțimētū de mare durere îi înveninā aceste momente de fericire :

— Ah! de ce nu trăiesce și elū, celū mai scumpū dintre soți, celū mai duiosū dintre tați ! Dac'arū viețui, daca s'arū afla aci cu noi, atunci.. da, numai atunci fericirea mea arū fi la culme. Acum ānsē voi sunteți nisce nenorociți orfanī, sērmanii mei copii ! Vēđēndu-vē, sufletulū mi-se umple de durere, căci ce potū face pentru voi eū, o biétă vēduvā ?

Sandu, fār'a mai perde timpū, începu s'o pre-

pare puțin cîte puțin despre fericita scăpare a boierului din închisóre. Ea îl ascultă în tăcere, și îndată înțelese unde voia s'ajungă. Precauțiunile nu mai erau necesare. Bucuria ce simțise la vederea lui, și mai ales cînd îi spusese despre copilă, era pentru dînsa o pregătire destul de firescă și de bine combinată pentru fericirea și mai mare, ce inima ei putea să guste pe lume, adică de a revedé plin de viață pe scumpu'i soțu, a cărui mórte o plînsese atît de mult pên'atunci.

Radu Isvoranulū, ascuns duple ușă, auđise tótă convorbirea dintre ea și Sandu.

Închipuiescă'și cine-va neastêmpêrulū de care'i era coprinsū sufletulū!

Îndată ce jupânésa Safta înțelese din cuvintele lui Sandu că bărbatulū ei era încă în viață, strigă răpită de fericire :

— O dumneđeule alū bunetății, fi-va óre cu putință? Daca soțulū meu viețuiesce încă, tu l'ai scăpatū din mânele gâđilor! Și trebuie să fiă p'aprópe d'aici : inima așa'mi spune. Veniți, veniți, scumpii mei copii, să alergămū, să sburămū la dînsulū...

Atunci ușa se deschise și Radu Isvoranulū, care nu se mai putea stăpâni, alergă în brațele soției sale.

Ea, care'lŭ cređuse ucisŭ, ŝi vĕrsase atĕtea lacrĕmi pentru dĕnsulŭ, simți ĩn minutulŭ acela o nespusă emoțiune, cĕndŭ ĩlŭ revĕdu pe neasceptate. Sficiosă, ĩngrijată, nesigură dacă ĩn adevĕrŭ elŭ era, sau dacă ĩnchipuirea n'o amăgia ca ĩn visurile bŕlei, nu putea să pronunțe nici unŭ cuvĕntŭ, ci'lŭ privia cu neliniște la lumina schintetietŕe a flacării.

Abia dupĕ cĕte-va minute fu ĩn stare să exprime simțirile de care ĩnima'i era coprinsă :

— Dacă atĕta bucuriă ne umple sufletulŭ aci pe pĕmĕntŭ, cĕndŭ revedemŭ ființele ce ne suntŭ scumpe, cĕtŭ de mare trebuie să fiă bucuria ce vomŭ simți o-dată'n cerŭ, unde vomŭ revedĕ atĕtea dragi ființe, a cĕror perdere o plĕngemŭ ĩn viĕtă !..

Dupĕ aceea, fĕră a se mai gĕndi la somnŭ, petrecură cu toți ĩmprejurulŭ unei modeste mesuțe acea nŕpte plĕnă de fericire. Bĕtrĕnulŭ Simionŭ cu soția lui luară ŝi ei parte la bucuria ŕspeților.

A doua đĕ diminĕta, le veni unŭ nuŕŭ ŕspe, acela care contribuise ĩn urmă la regăsirea ŝi adunarea membrilor risipiți ai acestei virtuŕse familii. Sandu aduse'n casă colivia cu merloiulŭ, spre marea mulțămire a lui Scarlatŭ, cĕruia'i scĕpase pe cĕndŭ mamă-sa fusese bolnavă.

Atunci tatălū povesti cum merloiulū ajunsese pêne la dênșii, cum îlū cumpărase și, după cânteculū lui, fusese condusū să descopere loculū unde seretrăsaseră și, în fine, ce pățise și dênșulū pên'a-tunci. Cu toții rêmaseră mișcați la descrierea amănuntelor spăimântătore și interesante ale închisorii din Cozia, ale focului și pribegirii pe malurile Oltului, ale tuturor suferințelor răbdate. Apoi, rădicându mânile spre cerū, Radu și se cu recunoștință:

— Dumneđeule alū iubirii și alū bunătății, ênsăși voința ta a-tot-putinte a veghiatū asupra-ne și a plănuitū tôte împrejurările, ca să ducă nenorocirile nóstre la unū capetū atâtū de fericite! Tu ai alesū, ca ângerū, o nevinovată păsêrică, spre a ne face mai curêndū cunoscutū, în ce colțū alū pămêntului locuiaū ființele ce căutamū. Fără o răpede întêlnire amū fi muritū de mâhnire, unii într'o parte, alții într'alta, lipsiți de mângâierea de a mai trăi o đī împreună.

Scarlatū nu se arêtâ mai puținū recunoșcêtorū către dumneđeū.

— Ce ideie fericită amū avutū eū, și se elū, să'nvêțū merloiulū chiar aria imnului ce tata compusese pentru Ana și pentru mine! Pe cândū ânsê eramū tristū de perderea drăgălașei pasêri, nu'mi

trecea câtuși de puțin prin minte că bunul dumneșu mi-o lua pentru ca, printr'ênsa, să pot regăsi pe tata și pe soră-mea. De aci se pôte vedé cum, dintr'o mică nenorocire, dumneșu face să nască cele mai însemnate fericiri pentru ómeni.

— Ai dreptate, dragul meu, rêsponse muma. Dumneșu ne-a făcut să perdem averea și pozițiunea, ca să câștigăm bunuri cu multă mai trainice și mai prețioșe: am deplină încredere că nenorocirile, care au căduțu asupra-ne, ne-au întărit în virtute, care e mai scumpă de cât tóte avuțiile și plăcerile lumii. Pe lângă acestea, nu e de mirare ca bunul dumneșu să ne înapoieze o dată și averile ce-am perduțu, precum țu-a înapoiat ție merloiul.

Păstorul, pe care Scarlatu îl trâmisesse în căutarea paserii scăpate și care, dupé ce-o prinsese, în locu s'o aducă înapoi, o vënduse unui păséraru, rêmase îmărmurit cându preotul, chiemându'l la sine, îl muștrâ și i spuse cum ênsuși merloiul îi dedese pe față viclenia, cum fusese rêscompăratu de la un străin și adus în același locu.

— În tótă vieța nu voi mai săvêrși o asemenea faptă necuviincioșă, rêsponse el plângéndu și cu inima strivită de mâhnire. Acum vedu și eu

că, ori-câtă amă ascunde o faptă ré, curêndă saă mai târđiă totă se dă pe față.

Familia Isvoranilor, cu puținele miđlôce ce avea, se hotărî să petrecă iérna în Transilvania, dincolo de Turnu-roșu, pêne să se linistescă starea turburată a trebilor din țéră. Ei stăruiă de Sandu să rămână cu dênșii, fiindu le de celă mai mare ajutoră.

Iubitulă merloiă, care le devenise atâtă de scumpă, fu pusă totă unde se aflase mai 'nainte de a scăpa. Scarlată și Ana îngrijiaă de dênșulă cu mare luare-a-minte. De și timpulă era fôrte urêtă, ei îi aduceaă tot-dé-una semințe, felióre de mere și verdétă. Adesea, în đilele senine de iérnă, cândă familia era tótă împrejurulă foculă și privia pe feréstră câmpia albită de néuă, întinsele păduri de brađi încărcați de chidă, vârtejurile de fulgi legănați pe aripele vênturilor, păsérica părea că le presimte cugetarea și se unia cu dênșii, întonândă aria lor favorită.

Atuncă părinții și copiii cântaă cu toții laude cerulă, potrivită cu simțimintele și pozițiunea lor de față; ér mai în urmă, cândă se aflaă în împrejurări întristătóre saă dureróse, îndată ce merloiulă își repeta aria, pe care măi tot-dé-una o termina prin rêsunătóre și voióse întorsături de

tonuri, linistea le renăscea în inimă, și ast-felū simțiau în fiă-care și o nouă ușurare.

— Să avemū încredere, ȝicea tatălū, s'avemū încredere în dumnezeū, care prin mica păserică ne-a ajutatū într'unū chipū atâtū de minunatū, a veghiatū pên'acum asupră-ne cu iubire de adevăratū părinte și nu ne va părăsi nici pe viitorū.

— Da, ȝicea moșū Sandu, și eū credū totū așa. Privindū sĕrmanele păserele, ce sboră împrejurulū ferestrelor nōstre, cândū totulū e acoperitū de zăpadă și coprinsū de gerū spăimĕntătorū, mi-aducū a-minte cuvintele din sânta evangeliă: „*priviți pasĕrile cerului, ēle nici sĕmĕnă, nici seceră, nici adună în grānare, și cu tōte astea tatălū vostru celū din ceruri le hrănesce. Aū nu sunteți voi mai pre susū de dĕnsele?*“ Ânsĕ cândū mă uitū la merloiulū ĕsta și cugetū la bucuria ce ne-a adusū, atunci frumōsele cuvinte ale evangeliĕi mă facū să mă închinū puterii Domnului și să nu perdū încrederea, orĕ-cătū de rĕuarū merge lucrurile, orĕ-cătū de aspre arū fi încercările la care cerulū ne-arū mai supune; căci cine îngrijesce de plăpāndeles păserele și le dă ce le trebuie, nu pōte să uite pe cei-ce nu'și perdū cumpĕtulū, ci stăruiescū în făptuirea binelui.

Cronica spune că familia Isvoranulū, dupĕ âncă

unŭ anŭ de neajunsuri ŝi suferințe, avu fericirea sã se întórcã în țerã, unde tatãlŭ îŝi redobãndi bunurile ŝi rangulŭ, devenindŭ ierãŝi stimatŭ ŝi avutŭ. Acum ei îŝi puturã proba recunoscința cãtre cei-ce, în țile de restriste, li se arëtaserã credincioŝi, ca bunulŭ Sandu, ca fratele lui pescarulŭ de pe malurile Oltului, ca Simionŭ mocanulŭ, într'unŭ cuvântŭ cãtre toți cãți le dedeserã semne de adevãratã iubire.

ADEVĂRATULŪ CURAGIŪ.

(*Novelă.*)

La anulŭ 1702, într'o ȃi din Iuliu, spre s r , unŭ mare num rŭ de cetăteni se primblau pe stradele ŝi prin grădinile publice ale Cernăuților. Căldura în acea ȃi fusese nesuferită, ŝi toți păreau împinși de dorința d'a se recrea la dulcea adiere a unui v ntișorŭ, care începuse a răcori atmosfera.

Cu t te astea, nuori de pl i  se înălțau pe cerŭ, ca nisce munți, ameninț ndŭ din minutŭ în minutŭ să se sparg n torente.  n adev rŭ, orașulŭ fu  ndat  inundatŭ de una din acele ploii r pedi, care nu mai lasă cui-va timpulŭ s 'șii al g  adăpostire.

Atunci trei tineri, care se primblau pe strade, se simțiră destulŭ de fericiți, c ndŭ găsiră unŭ refugiu în biblioteca Statului,  nșesat  de lume din cauza ploii.  n locŭ d'a urma esemplulŭ celor-

l-alti, adică de a lua vre-o carte saŭ vr'unŭ diarŭ ca să citescă, începură a convorbi într'unŭ modŭ atâtŭ de sgomotosŭ, că toți cei de față îndreptară spre dênșii căutături de nemulțămire pentru acéstă necuviinciosă purtare.

Cu tóte astea, numai unulŭ dintre cititori nu dedese âncă nici unŭ semnŭ de desaprobare în contră-le, de și cei trei amici, erau fórte aprópe de dênșulŭ și presința lor i-arŭ fi pututŭ aduce și mai mare neplăcere. O carte fórte voluminosă sta deschisă înainte'i pe mésză, și nu'si rădica ochii de pe dênșă de câtŭ numai cândŭ lua notițe pe unŭ caietŭ de chârtiă.

Acestŭ tênărŭ era ca de trei-deci de ani, cu figură liniștită și cugetátóre, cu fruntea mare și scósă afară, ale cărei încrețituri premature învederăŭ o viétă muncitóre, nobilă aplicațiune a marrelor inteligințe. Înfațișarea lui era distinsă și avea unŭ ce caracteristicŭ. Cu tóte astea vestmintele'i, de și dintr'o materiă fórte bună, erau destulŭ de simple, de colóre închisă și c'o tăietură cuviinciosă.

Din cândŭ în cândŭ, își lăsa lucrulŭ spre a se da cugetării, și câte-o-dată i-se vedea în ochi acea vioiciune, care vėdesce unŭ sufletŭ înflăcărátŭ și energicŭ; îndată ânsé îi lăsa în josŭ cu modestiă, reluându'si seriositatea naturală.

Esteriorulŭ lui se deosibia cu totulŭ de alŭ celor trei tineri, care nu încetaŭ d'a face larmă și d'a rîde, fără să se turbure întru nimicŭ de murmurerele celor de față. Fisionomia lor aprinsă le descoperia marea străbălare și intemperanță în ale vieței, cu tôte că, după termenii ce întrebuintăŭ în vorbire, se vedea că suntŭ de'naltă condițiune socială.

Unulŭ dintr'ênșii, Paulŭ, care întrecea pe cei-l-alti prin prezența'i de spiritŭ, arunca mereŭ pe sub ascunsŭ câte o căntătură asupra necunoscutului și își mușca buzele de supărare, vęddëndŭ că vorbele lui de spiritŭ nu produceau nici unŭ efectŭ asupra'i. Apoi, voindŭ cu ori ce prețŭ să'i atragă atențiunea, se plecâ puținŭ către dênsulŭ și'i dîse :

— Se vede, domnule, că acéstă scriere este pré interesantă, de óre-ce te-a absorbitŭ cu totulŭ.

Acéstă întrebare, adresată cu unŭ tonŭ imperinentŭ, nu primi nici unŭ rêsponsŭ. Totŭ sângele lui Paulŭ i-se rădicâ'n față, mai alesŭ cândŭ surprinse pe buzele amicilor lui unŭ zîmbetŭ cam batjocoritorŭ.

— Mě prindŭ pe calulŭ meŭ celŭ roibŭ, dîse unulŭ din ei, că nu vei puté scóte o singură vorbă din gura unai omŭ atátŭ de nepêsătorŭ.

Atunci PaulŪ adause :

— Nu s'arŪ puté sã te dai mai la o parte, domnule? Mě incomodezi!

Și își împinse scaunulŪ cu nerușinare lângã alŪ necunoscutulŪ.

— Avui onórea sã'ți spunŪ cã mě incomodezi ! repetã elŪ cu tonŪ și mai provocãtorŪ.

StrãinulŪ, rãdicãndŪ capulŪ, își aținti privirea spre PaulŪ, care vėdu în fisionomia lui mai multã compãtimire de cãtŪ mâniã. ÎnfuriatŪ peste mėsura de atãta moderațiune, pe care o luã dreptŪ disprețŪ, își apėsã cu rėutate cotulŪ pe umėrulŪ necunoscutulŪ. Acesta se rãdicã îndatã, spre a se retrage, dar în mișcarea ce făcuse, clãtinãndu-se mėsã, cãlimãrile de care se servise se vėrsarã pe hainele lui PaulŪ.

— Daca voiaŪ sã'ți rėsbuni pe mine, strigã PaulŪ înaintãndŪ palidŪ de mâniã cãtre dēnsulŪ, ai fi pututŪ sã'ți alegi unŪ altŪ mișlocŪ mai nobilŪ, ér nu o grosolanã și nedemnã insultã, pe care nu voiŪ suferi-o...

Amicii lui, vėdēndŪ cã lucrurile ieŪ o fațã atãtu de seriósã, îlŪ oprirã și se încercarã a'lŪ potoli, ânsē elŪ îi respinse cu asprime.

— Domnule, diŪe atunci necunoscutulŪ cu tonŪ linistitŪ (de și se vedea óre care turburare pe fațã

lui) primesce scusele mele pentru acéstă întem-
plare ivită fără voia mea. Câtŭ pentru vorba „in-
sultă“, pe care o pronunțași, mi se pare că, dacă
unulŭ din doui a fostŭ insultatŭ, acela nu esti
dumnea-ta, ci eŭ.

Și căutătura'î pētrundētore părea că voiesce a
citi în consciința lui Paulŭ, care trebui să'și a-
dune tôte puterile, spre a'ntēmpina acea căutăt-
tură, fără să'și pérđă cumpētulŭ. Fiindŭ că mer-
sesse ânsē pré departe, acum nu se mai putea
retrage. Pe lângă acéstă, simțindu-se umilitŭ de
superioritatea necunoscutului asupra'î, furia lui
ajunse la culme, și strigă :

— Domnule, stăruiescŭ a sustinė că eŭ suntŭ
celŭ insultatŭ și nu mă voiŭ mulțami numai cu
simple scuse.

— Cu tôte astea, nu'ți potŭ da altă satisfac-
țiune. Neajunsulŭ de care te plângi, a fostŭ in-
voluntarŭ, cum mai spusei. Nu'ți e de ajunsŭ
atâtŭ ?

— Și eŭ îți repetŭ că reparațiunea nu este în-
destulătore: m'ai atacatŭ în onórea mea, printr'o
insultă indirectă, și afacerea nu se póte regula
de câtŭ cu armele.

— Eŭ nu mă batŭ în duelŭ.

— Atunci esti unŭ mișelŭ!

Necunoscutulŭ îngălbeni. Frumósele trăsuri ale feței lui se schimbară în modŭ învederatŭ. Marturii acestei scene se acceptau acum să audă eșindu'i din gură expresiunile unei mâniî îndelungŭ stăpânite, dar rămaseră uimiți, cândŭ îlŭ vedură că'și apasă mâna pe peptŭ, spre a'și mai domoli bătăiele inimei, și că dice provocatorulŭ cu voce miscată, ânsă dulce :

— M'ai insultatŭ fórte greŭ, dar facă cerulŭ să'ți poți ierta și dumnéta ênsuți acéstă greșelă, cum ți-o iertŭ eu !

Apoi, făcêndu'și drumŭ prin mulțime, dispăru.

Surisulŭ de triumfŭ, ce se resfêta pe buzele lui Paulŭ, se stinse la ultimele cuvinte ale necunoscutulŭ, ér cândŭ îlŭ perdu din vedere, rămase înmărmuritŭ cu ambiî seî amici, care nu sciauŭ daca trebuia să'lŭ felicite sau să'lŭ plângă de victoria lui, atâtŭ de răpede fusese schimbarea ce se produsese într'ênsulŭ.

De unde provenia óre acea superioritate, pe care i-o însuflase omulŭ ce suferise a fi tractatŭ ca mișelŭ, fără să arate celŭ mai micŭ semnŭ de supărare?.. A nu avé curagiŭ era o crimă neiertată pentru Paulŭ, și cu tóte astea o presimțire ascunsă îlŭ făcea să vedă în străinŭ unŭ sufletŭ nobilŭ și demnŭ, unulŭ din acei bărbați aleși, de a căror stimă se simte cine-va fórte mândru.

„Daca n'arŭ fi arĕtatŭ atĭta puţinĕtate de sufletŭ, cugeta Paulŭ, daca acĕstĕ calitate umilitore nu ne-arŭ deosebi, cu cĕtĕ bucuriĕ m'aşi duce sĕ'i spunŭ cĕ'i primescŭ iertarea, care'mi este fŕte necesarĕ pentru liniştea consciinţei, cĕci ĩn deşertŭ aşi cerca sĕ'mi ascundŭ vinovĕţia! Celŭ puţinŭ acĕstĕ faptĕ nesocotitĕ mĕ va vindeca pentru tot-dĕ-una de marele defectŭ alŭ intemperanţei.“

Īnsuşirile ce Paulŭ avea de la naturĕ, şi pe care le perfecţionase printr'o bunĕ educaţiune, fuseserĕ mai multŭ'năbuşite, de cĕtŭ nimicite, printr'o vieţĕ uşuraticĕ şi desordonatĕ.

Despĕrtĭndu-se de amicii lui la uşa bibliotecei, apucĕ pe o stradĕ şi, pe nesimţite, ajunse ĩntr'o suburbe retrasĕ şi ĩntunecŕsĕ. Cufundatŭ ĩn cugĕtĕri şi fĕrĕ scopŭ determinatŭ, mergea cu paşi rĕpedi, ne mai uitĕndu-se ĩmprejurŭ; nu putu dar sĕ iĕ sĕma cĕ unŭ fĕcĕtorŭ-de-rele ĩlŭ urmĕria ĩntr'una.

Tĕlharulŭ se apropiĕ de dĕnsulŭ şi'lŭ ĩntrebĕ ce orĕ este.

— E prĕ ĩntunericŭ, rĕspunse Paulŭ, ca sĕ mĕ uitŭ la cĕsornicŭ, dar credŭ cĕ suntŭ aprŕpe dece ore.

Abia terminase aceste cuvinte, cĕndŭ d'o-data

unŭ brațŭ nervosŭ îlŭ apucâ de gŭtŭ. Pêlăria îi căđu josŭ și elŭ rămase amețitŭ de multele lovituri ce primi'n capŭ.

— Săriți! Hoțulŭ.. mă ucide... strigâ elŭ.

Atunci o luptă inegală se încinse între dênsulŭ și tâlhari, căci se mai ivise încă unulŭ. Orogulŭ i'lŭ răpiseră și acum erau să'i ié și punga.

— Să sfêrșimŭ cu dênsulŭ! ȕise unulŭ din hoți. ȕipetele lui o să ne pérđă!

Și d'o-dată unŭ cuțitŭ fu îndreptatŭ spre peptulŭ lui Paulŭ. Elŭ se credea perdutŭ, cândŭ.. din fericire scăpâ, printr'unŭ ajutorŭ cu totulŭ neasceptatŭ.

Unŭ trecătorŭ, care purta bastonŭ cu șișŭ, năvăli asupra tâlharilor și, fiindŭ că mișelia însoțesce mări tot-dé-una crima, îi puse îndată pe fugă. Îi curgea ânsé sângele, fiindŭ că fusese rănitŭ la cóstă.

— Îți mulțămescŭ, tinere generosŭ, ȕise Paulŭ strîngêndu'i mâna cu căldură; ȕi-ai espusŭ vieța spre a mi-o scăpa pe a mea... Spune'mi cum ȕi-ași poté arêta recunoscința, pentru o asemenea bine-facere?

— Lui dumnezeŭ se cuvine să'i arêți recunoscința, căci eŭ amŭ fostŭ numai instrumentulŭ voinței lui divine...

La auđulŭ acestei voci, Paulŭ își aținti privirea spre dēnsulŭ, ȃicēndŭ în sineși : „nerodŭ ce-amŭ fostŭ ! Îlŭ tractamŭ de mișelŭ !..“

— Domnule, urmâ elŭ întorcēndu-se către străinŭ, care și dēnsulŭ îlŭ recunoscuse, nedemna mea purtare către domnia-ta și înalta'ți generositate îmi rădică ori-ce miđlocŭ de îndreptare : înlocuindŭ injuria prin iertare, arētându'mi în ce constâ adevēratulŭ curagiŭ, ai făcutŭ să'mi fiă rușine de mine. Cu tôte astea, îți mulțumescŭ de lecțiune, încredințatŭ fiindŭ că ea nu mi-se va mai șterge din minte.

— Să nu mai vorbimŭ despre trecutŭ, rēspunse necunoscutulŭ cu blāndețe : nu e greșelă, care să nu se spele printr'o adevērată căință. Réua-purtare ce cređi că ai să'ți imputi către mine încetēză, îndată ce-o mărturisești cu atâta sinceritate.

— Suntŭ fericitŭ că'mi dai iertarea ce'ți cerŭ ! dise Paulŭ luāndu'i mâna. Atātŭ la bibliotecă, câtŭ și în acēstă ocașiune, ai doveditŭ că generositatea îți este înăscută. Întru câtŭ mă privesce, dacă n'amŭ nici unŭ dreptŭ la stima dumitale, crede cēlŭ puținŭ că sciŭ aprețui și onora virtutea.

Cu totulŭ mișcatŭ, Paulŭ înainta cu necunoscutulŭ care'i scăpase vieța, făr'a băga de sēmă că schimbase strada ce'lŭ ducea la locuința lui. Tocmai

cândū se opriră înaintea unei case din Strada-mare își recunoscū erórea. Înainte ênsé d'a se despărți de dênsulū, îi ceru voiă să vină a doua și să'lū visiteze.

— Dumnea-ta nu sciī că ai să urci mai multe scări pênē s'ajungī la modesta mea locuință! îi rêsponse elū surîdêndū.

— Nu face nimicū! șise Paulū, veselū de împrejurarea că tênerulū era sâracū, pe cândū dênsulū, ca avutū, putea să'ī aréte recunoscința și prin miđlóce materiale.

Încântatū de acéstă descoperire și de dugetarea ce ea îi însuflase, voi să'și ie séra-bună de la dênsulū. În momentulū acela Paulū observâ, la lumina lampeī din stradă, că necunoscutulū era fórte galbenū și cu vestmintele pline de sânge.

— Precum vêdū, esti rănitū! Atunci fii bunū și'mi dă brațulū pênē la dumnea-ta: fă'mi, te rogū, acéstă plăcere.

Ajungêndū amêndouī în camera tênerulū, acesta se aședâ pe scaunū, căci rana, de și ușorâ, îi secase cu totulū puterile. Paulū, spăimêntatū, sunâ clopoțelulū de pe mésză, și numai-de-câtū unū bêtrânū d'o înfățisare plăcută se arêtâ pe pragulū ușei, ce rêmăsese deschisă.

— Ce este? strigâ elū alergândū către tênerū. Cine te-a adusū în acéstă stare?

Apoi îndreptă spre Paulŭ o privire întrebătoare :
 — Linistesce-te, bunulŭ meŭ amicŭ, rĕspunse tĕnĕrulŭ. E numai o sgârietură. Uite..

Şi voi să'şi desfacă hainele, dar nu putu, din cauza marei slăbiciuni, de care fu coprinsŭ.

— Cum numai o sgârietură! Ńise bătrânulŭ uitându-se la rană. Bine spuneamŭ eŭ că o dată ai să caŃi în vr'o cursă, de vei mai umbla nóptea singurŭ prin acele locuri retrase, care suntŭ adevĕrate visuinŭ de ucigaşi... De ce nu vrei să te însoţescŭ eŭ, de ce Ńii să faci binele în secretŭ, ca să nu mai scie nimeni? Te temi să nu pui în pericolŭ vieŃa unŭi bătrânŭ şi credinciosŭ servitorŭ ca mine, o vieŃa care nu mai e de nici unŭ folosŭ!.. O dumneŃeule, cum curge sângele!.. Ce copilŭ neascultătorŭ, domnule! L'amŭ Ńinutŭ încă de mititelŭ în braŃe; elŭ face tótă bucuria cărunteŃelor mele, şi totuşi crede că nu mi-aşi da bucurosŭ vieŃa ca să i-o scapŭ pe a sa!

În timpulŭ acestei vorbirŭ, bătrânulŭ rupea răpede fâşii de pânză, cu care lega rana; apoi îi frecă tĕmplele cu oŃetŭ.

— Pentru dumneŃeŭ, domnule, rĕspunde unŭi devotatŭ servitorŭ, spune'î că vrei să vieŃuiescŭ pentru dĕnsulŭ, că nu te vei mai espune la pericole...

— Să aducă vr'ună medică ? dîse Paulă, care nu'și putea opri lacrēmile, din cauza remușcării și compătimirii.

— Nu, este de prisosă, dîse rănitulă deschidēndū ochii. Mă simtū mai bine..

Apoi adause, apucāndū mîna bētrānului:

— Nu te teme. O nōpte va fi de ajunsă ca să'mi redobāndescū puterile : mîne voiū fi bine !

— Ș'atunci te vei gāndi la alte imprudente !
Îți spuiū ānsē curatū că, dacă vei mai duce o ast-felū de viēță, voiū însciința pe măria-sa bānésa, mătușa dumitale, care te iubesce ca pe unū fliū, dar care atunci negreșitū că te va desmoșteni, fiindū că starea dumitale peste puținū va fi risipită în faceri-de-bine. Nu'ti va mai rēmāné nimicū ca să vii în ajutorulū sārăcilor, pe care'i numesci frații dumitale, și ast-felū vorū muri de fōme !.
Nu !.. În deșertū îmi faci semne, urmā bētrānului, care s'aprindea din ce în ce. Nu voiū tăcé, ca meritată pedépsă pentru nelinistea ce'mi aduci m'ai în tōte țilele. Da, domnule ! dîse elū adresānduse din nou cāt-re Paulă. Stāpānu-meū, pe care'lū veđi locuindū în aceste cāmēruțe, are unū venitū de douē sute mii lei pe anū, și.. scii cum ilū întrebuintēză ? Ca să hrānescă familii nenorocite, pe care dumneđeū scie unde le mai găsesce. Ba arū

fi în stare să se lipsescă și de cele necesare, dacă n'ași lua eu măsuri ca să mai economisescă câte ceva din sumele ce'mi trecū prin mână; căci, fiindu'i peste putință să se ducă pretutindenī, e nevoitū une-orī să mă însărcineze și pe mine cu împărțirea milelor ce face. E adevăratū c'a ajunsū să fiă bine-cuvântarea scăpētaților și mândria familiei, dar.. étē ce i-se întēmplă după urma atâtor bunētăți...

Bētrānulū, învinsū de emoțiune, își sterse lacrēmile; ânsē nu s'arū fi opritū aci, dacă tēnērulū, care'si mai recăpētase simțirile, nu i-arū fi făcutū semnū să tacă.

Între acestea, Paulū era în prada unei turburări nespuse : îi tremura totū corpulū și lacrēmile'i curgeau șirōie pe față. În cele din urmă, ne mai putēndu-se stăpāni, apucā mâna rānitulū și o duse cu respectū la buzele sale.

— Iértă-mē, te rogū! dīse elū. Îți mai cerū âncă o dată iertare, căci alt-felū simțū c'ași duce o viēță nefericită; fiî ânsē bunū de'mi spune de unde'ti vine atāta virtute?

Tēnērulū își înălțā privirile către cerū, lāsāndu-le apoi cu umilință în josū.

— Eī bine, dīse Paulū, voiū împlini și eu voīnța aceluiași domnū. De acum înainte, mă lepēdū

de tóte rătécirile. Dumnea-ta îmi vei fi conducătorulŭ și mă vei îndrepta pe calea cea bună. Promite'mi că vei consimți să devii amiculŭ, fratele meŭ...

Dreptŭ răspunsŭ, tĕnĕrulŭ îi întinse mâna, ér Paulŭ se aruncă în brațele lui.

BISERICUȚA DIN PĂDURE.

Călătorul.

Costinū Mihnea, tēnērū frumosū, vioiū, plinū de sănătate și de putere, învățase carte și de micū îmbrățișase meseria de clopotarū : călătorise pe la Sibiiū și Brașovū, spre a se perfecționa într'ēnsa, purtându-se pretutindenī cu multă onóre și înțelepciune.

Îmbrăcatū cuviinciosū, c'o traistă de merinde în spinare și c'unū toiagū de cornū în mână, călătorindū pe lângă întinsele păduri de pe valea Motrului, la o cotitură se depărtă de drumulū mare și se rătēci cu totulū. Multū umblă în susū și în josū, nesciindū cum să mai éasă diu pădure. De și sórele era abia pe la amēdi, totuși Costinū începuse a perde ori-ce speranță d'a găsi altū adăpostū peste nópte, afară de arborii stufoși printre care se rătēcise. D'o-dată ânsē zări, la órecare depărtare, vârfulū unei bisericuțe de lemnū,

a căreia cruce din turlă o luminau rațele vii ale sórelui. Îndreptându'și pașii într'acolo, dete de o potecă și merse pe dânsa, pên'ajunse la bisericuța de pe culmea unui frumos dealu, ce'i părea că se află în mijlocul pădurii.

Tată-seu îi dedese aceste consilii înțelepte: „fétulă meu, de câte-ori te-oră ierta împrejurările, nu trece nici-o dată pe dinaintea unei biserici deschise, fără să intri într'ênsa. căci e făcută ca să te închini ziditorului nostru. De ce să nu'ți înalți sufletul către dumnezeu și să nu pré-măresci pe celă mai mare bine-făcătoră ală omenirii? Pe d'altă parte, adesea vei afla acolo sau vr'ò icónă, sau vr'ună altă lucru maiestrită, a cărui vedere póte să'ți facă plăcere și să'ți atingă inima; oră póte că vei citi nescari-va lepedi de pétră sau cărți, care'ți voră da mângâiere și curagiú, te voră întări în virtute și te voră învăța să'ți înfrênezi patimile.“

Costinú, aducându'și a-minte de aceste înțelepte îndemnuri, intră în bisericuța, a căreia ușă o găsi deschisă. Bolta'i tăcută, păreți'i mucediti de umedélă, ferestrele'i înguste, îlă făcură să credă că era zidită din vechime. Adânca liniste, ce domnia în acestú locú, îi însuflă unú respectú religiosú. Își puse dar traista și toiagulú într'unú

colțu, îngenuchiă lângă ușă și Țise câte-va rugăciuni.

Pên'a nu pleca, înaintă către altară ca să i vedă mai d'aprobe lucrarea și sfintele icóne îngrite de vreme. Atunci zări, pe ună iconostasă din fața altarului, o cãrticică de rugăciuni, care i atrase luarea-a-minte : cartea era legată cu pele roșă și cu chenaruri, care o-dinióră fuseseră poleite pe margine. Deschidënd'o, rămase înărmurită de mirare, cândă pe cea d'ântâiă fața își vedă numele scrisă chiar de mâna sa. La începută, i-se pără că viséză : nu i venia să se încrédă cãtuși de puțină ochilor.

În fruntea cãrții era o icónă frumósă, care înfățișă pe Jisus-Christosă bine-cuvântândă o cétă de copii, de care era înconjurată. Răsfoind'o apoi cu d'aménuntulă, cunoscă tóte rugăciunile ce coprindea. „Da, da, își Țise elă cu mirare ; cãrticica asta a fostă a mea o-dinióră ; numele l'amă scrisă cu mâna mea, că așa scriamă eă cândă învêțamă la scólă ; dar.. cum s'a întêmpată să ajungă ea în acéstă bisericută din miȚloculă unei păduri nestrăbătute ?

Mii de amintiri din copilăriă i-se desceptară atunci în sufletă. Dorința de a'și revedé familia începu a'lă coprinde, și lacrămi de înduioșare îi

curseră din ochi: „O dómne a-tot-putinte, ȃise elú ingenuchiându la picióarele iconostasului unde găsise cartea, ce buní părinți ímí dedeseși, ce fericire gustamú eú și soră-mea altă-data în casa părintéscă! Cătú eramú de veselí, cândú mama nóstră, dulce și iubitóre, ședéndú înaintea mesciórei de lucru, ne vorbia despre tine și despre dumneȃescu'ti fiiú; cândú bunulú și scumpulú nostru tată, dupé ce se'ntorcea séra a-casă, ne spunea multíme de basme și istorióre instructive, care ne însufláú plăcerea de virtute; cândú eú și surióra mea ne jucamú în grădină, saú ne fáceamú de lucru cu florile și legumile, ceea ce aducea atăta multúme părinților nostri!.. Unde suntú acele timpuri fericite; ce s'aú făcutú ele?.. E atăta timpú de cândú rėsboiulú cu Turcii ne-a pustiitú țera și ne-a ímprăstiatú pe toți .. D'atăta timpú mama a muritú în sārăciă și mána'i bine-cuvéntată, care'mí dete acéstă cārticicā, s'a prefăcutú în pulberea morméntului. D'atāția ani n'amú maí pututú afla nimicú despre bunulú meú tată! Póte că māhnirea și disperarea ílú vorú fi ímbrāncitú și pe dēnsulú, maí 'nainte de timpú, în mormēntú.. Dér biéta soră-mea, unde-o fi ea? Maí viețuiesce óre? Unde și în ce stare s'o fi aflāndú?.. Depārtati de toți ai familiei, eú mă gā-

sescă ađi cu totul singur pe lume. Numai tu, o dómne, de alú căruí ochiú nimicú nu se póte ascunde, numai tu scii daca tata și soră-mea se află încă'n vieță. Și chiar de n'arú mai trái de câtú una din aceste doué scumpe ființe, fă ast-felú cum să ne regăsimú. Aibi îndurare de mine și ascultă ruga ce tata îți adresa în minutulú despărțirii; îndeplinesce urările ce făcea elú pentru noi și bine cuvântările ce, plinú de'ncredere în tine, ne dete cu lacrémile'n ochi, cândú ne luarămú diua-bună unulú de la altulú!..“

Fratele și sora.

Costinú, după ce se rugâ ast-felú mai multú timpú, se sculâ făr'a cuteza să ie cãrticica. „Cu tóte c'a fostú a mea o-diniórá, nu sciú, își đicea elú, daca potú s'o mai privescú ca a mea astăđi. Nu încape'ndoială că de la familiá o fi ajunsú în acéstă oropsită bisericuță, că tata o fi dat'o vr'unuí preotú, vr'unuí cântărețú, saú póte c'o fi uitat'o cine-va aici și va veni s'o ie altá-datá. E dar a bisericeí și nu trebuie s'o furú.“ Apói, după câte-va minute, se gânde daca n'arú fi mai bine

să ascepte câtă-va, ca dór, prin acéstă cărtișóră, va dobândi niscari-va sciri despre ceea ce'lú interesa.

Absorbitú de mulțimea cugetărilor, luâ cartea, se aședâ într'unú colțú alú bisericuței și începu să citescă cu nespúsă plăcere. Ênsé abia trecu câte-va foi, cândú o fată ca de șapte-spre-dece ani, cu figura blândă și modestă, îmbrăcată curatú în haine negre, intrâ în năuntru, se apropiá de altarú, se înclinâ cu adâncú respectú și îngenuchiâ spre a'și face rugăciunile. „O dómne, đise ea uitându-se cu neliniște; unde mî-o fi cartea, că n'o mai vėđú unde amú lăsat'o! Mai bine să perdú ori-ce, de câtú acestú odorú așa de prețiosú.“ Totuși rămase încă câte-va minute'n genuchi înaintea icónei din dreptulú altarului și se rugâ cu mare căldură, apoi se sculâ și voi să plece.

În minutulú acela, Costinú îi eși înainte cu cărticica'n mână. Fiindú că nu'lú vėđuse pên'aci, ea se speria d'o-cam-dată; dar înfățișarea blândă și sfiosă a ténérului o făcu să se liniștescă îndată.

— Pe semne că dumneata ai uitatú cartea! îi đise elú.

— Da, îi răspunse dēnsa voiósă, vėđendú cartea pe care o credea perdută. E a mea: pe ântâia față e scrisú numele de „Costinú Mihnea.“

— Precum vėđú, ții multú la dēnsa. Îmi dai

voia să te întrebă pentru ce?.. Numele ăsta de Costin Mihnea nu mi-e străin: ași pute să'ți dau, în acéstă privință, informațiuni sigure, dacă'ți face plăcere.

— Dac'ai pute, ași simți o fericire nespasă: mi-e fórte scumpă Costin Mihnea. Mai mulți călători mi-au spus că l'au întâlnit în diferite locuri, unii prin Brașov, alții prin nu mai știu ce oraș; dar, din nefericire, arătările lor au rămas deșerte pentru mine. Și, fiind că dumnea-ta dici că'lă cunosci, să'ți spună mai ântâiu óre-care amănunte, ce te voră pune'n stare să judici daca tînerul, pe care'lă cunosci, este ênsuși acela, ală cărui nume se află scrisă pe cărticica mea. Ascultă-mă dar, rogu-te, că la tótă lumea îmi vërsă focul:

„Tată-meă era funcționară la Têrgoviste. Rêșboiul și năpădirea țerei de ostiri străine îlă siliră să fugă. Chiar Domnulă țerei își perduse tronulă și averea; deci, ne mai putëndă face nimică pentru dênsulă, starea familiei nóstre se găsi d'odata nenorocită. Mama, care era slabă din fire, neputëndă să lupte mai îndelungă în contra atător aspre neajunsuri, muri de mâhnire și de sărăciă. Tată-meă simțise printr'acéstă o perdere îndoită: ântâiu că era lipsită de scumpa'i soțιά, ală doilea

că rămăsese cu două copii mici, eu și frate meu, și nu mai avea înlesnirea d'a căuta și dobândi vre-o însărcinare. Înainte d'a pleca, unū onestū clopotarū din Têrgoviste, fără copii, avu buneta-tea să ié la dênsulū pe frate-meū ca să'lū crească și să'lū învețe meseria lui. Tata primi bucurosū propunerea și, după câte-va zile, plecā împreună cu mine. Călătorirāmū vre-o trei-patru zile, mer-serāmū departe, departe, fără ca tata să'și pótă găsi vre-o ocupațiune. Eramū atâtū de mică, că nu'mi mai aducū a-mînte numele apelor, mun-ților și satelor prin care amū trecutū, pênē s'ajun-gemū, ca din întêmplare, pe malulū Motrului. A-tunci.. d'o-dată tata căđu greū bolnavū și muri după câte-va zile. Ca copilă de vr'o șese ani, nu eramū în stare să'mi dau séma despre tótă greu-tatea perderii suferite. O văduvă avută și'ndurā-tóre, avêndū compățimire de mine, mă luā la dênsa. Suntū acum de-ce ani de cândū amū per-dutū pe tata și de cândū despre frate-meū n'am mai aflatū nimicū. Chiar în pređiua morții, sêr-manulū meū părinte, simțîndū că n'o să mai scape, rugā căldurosū pe gasda unde ne aflamū să însciînteze pe frate-meū despre mórtea și ultimele lui bine-cuvêntări, să înduplice pe bine-făcêtorulū clopotarū a'i țîné locū de tatā, acum

cândă rămănea orfană. Voise să'i serie chiar dēnsulū, dar.. mânăle'i slăbite nu putuseră însemna, pe o bucată de chârțiă, de câtū numele orașului Têrgoviste și p'alū clopotarului, la care se afla frate-meū. Din nefericire, chârțiă s'a perdntū, fiindū că o femeiă care deretica în odaia rēposatului, necunoscēndu'i prețulū, o rupsese ș'o aruncase ca nefolositōre. Și de câte-ori, dōmne, m'amū gānditū la frate-meū ! Amū întreatū pe tōtă lumea despre dēnsulū, dar cercetările ne-aū rămasū deșerte ; amū aflatū numai că plecase prin țeri depărtate, și d'atunci nu mai sciū d'o fi trăindū și care i-o fi sōrta. Acēstă cārticică de rugăciuni este singurulū odorū ce mī-a rămasū de la familia mea. De și n'amū primit'o de la frate-meū, ânsē numele'i e scrisū chiar de mâna lui, și d'aceea țiu la dēnsa ca la cea mai scumpă amintire. Amū găsit'o pe fundulū lădiței, în care se afla totū ce aveamū noi. Cândū tata lāsase pe Costinū la casa clopotarului, îi scosese din ladă rufele și vestmintele, dar cartea fusese uitată într'ēnsa, și ast-felū mī-a rămasū mie..“

În minutulū acesta tēnērulū, care o ascultase atâta timpū în adâncă tăcere, strigă cu lacrēmile'n ochi și cu vocea înecată :

— Dōmne a tot-putinte, câtū suntū de minu-

nate căiele tale! Nu e așa că dumnea-ta te numesci Luța?

— Da, răspuse ea, privindulă cu mirare: Luța Mihnea!

— Așa dar bine te-amă găsită sănătósă, surióra mea multă-dorită. Eă suntă fratele teă, Costină; eă mi-amă scrisă o-dinióra numele în acéstă cărticică!

Amëndouă se uitară lungă unulă la altulă, și nu sciaă ce să mai crédă despre o regăsire atâtă de neasceptată.

După câte-va minute de tăcere, se îmbrățișară plângendă de bucuriă, și rămaseră ast-felă cât-va timpă la picioréle icónei din fața altarului, coprinși de o religiósă emoțiune.

A m i n t i r i l e .

Cândă li-se mai potoli primulă entusiasmă de bucuriă, fratele rupse tăcerea și dișe:

— Buna mea Luță, draga mea surióra! Îmă stă ș'acum întipărită în minte durerósa nóstră despărțire și cele din urmă minute ce petrecurămă împreună. O familiă, care, ca și noi, își părăsia

căminul părintesc, spre a scăpa de crușimile războiului, ne întâlni pe drum și, fiind că tu nu puteai să umbli iute, căci erai pré mică, avu bunăvoința să te ié în trăsură. Par'că te vedu ș'acum câtă de voiósă erai că mergi în căruță! Eú și tata vé urmarămă pe jos, pêne ajunserămă în satul vecin unde, precum scii, eú mă oprii ca să mă întorcă la Têrgoviste, ér voi pornirăți înainte, lăsându'mi ună golă în inimă. Cătă ai crescută de atunci, ce drăgălașă te-ai făcută! Nici-o-dată nu te-ași fi mai cunoscută. Ce fericire simtă că te-amă regăsită: suntă atâtă de mișcată, în cătă nu'ti potă spune totă ce se petrece în inima mea. Dar și ce mâhnire mă coprinde, aflându despre mórtea așa de răpede a virtosului nostru tată, cu tóte că m'asceptamă la una ca acésta! Nu'ti poți închipui cătă amă suferită de neprimirea nici unei sciri din parte-vé, de cândă amă fostă încredințată bunului clopotară, care mă îngriji ca pe ună copilă ală lui și mă'nvêță nu numai carte, dar și rara'i meseriă. De câte ori mi s'a întemplată s'audă pe unii alții, care veniaă la dênsulă, dicându'i mereú că mare greșelă făcuse d'a mă primi; că tata îlă încelase, fiindă că, nevrându nici măcar să mai cerceteze despre mine, nu se gândia cătăși de puțină să mă ié înapoi, nici să'i plă-

téscă chiertuielile ce făcea cu mine; într'ună cuvânt, că tata n'avusese altă scop, de cât să scape de mine, lăsându-mă cu atâta nepăsare și răutate în sarcina altora! Tóte aceste cuvinte îmi sfășiau inima, de și nu puneamă nici ună temeiu pe ele; căci.. cum ași fi putut să le dau vre-ună credemânt? Tu scii cât de bun, demn și respectabil era părintele nostru, ce duiósă inimă avea, cât de pios și înțelept era.

— Da, așa este, răspuse Luța, și nici-o-dată'n vieță nu voi uita nóptea în care a murit. Dormiam liniștită într'o cămăruță d'alături, când trămise să mă descepte, ca să mă ducă la dânsul. Acum puterile îl părăsiseră cu totul, și abia era în stare să mă vorbescă; dar își depuse tóte silințele ca să ne bine-cuvinteze pe amândoi. Vocea și căutăturile lui esprimau cea mai adâncă iubire; seninătatea sufletului îi era întipărită în trăsurile feței: părea că e un sfânt. Nici-o-dată chipul lui de om virtos, pe patu'i de mórte, nu mi se va sterge din memoriă.

— Când am intrat mai a-dinéori în această bisericuță, și se Costin, tocmai cugetamă la dânsul, căci amintirea lui mi-se desceptase cu putere în suflet: îmi înfățișamă figura'i cuviósă, ast-fel cum îl vedusem în minutul

cândă ne luarămă ȡiua-bună unulă de la altulă ; mi-se părea că abia ieri mă despărtisemă de dên-sulă, de și atâȡia ani aă trecută d'atuncia. Într'o ȡi, cândă îlă însoȡisemă pênă la ună sată, unde găsirămă deschisă ușa unei biserici, îmi dete consiliulă să nu trecă nici-o-dată pe dinaintea vr'unui sântă locașă, ce voiă afla în cale, fără să intră într'ênsulă. Și în adevără, intrarămă amêndoui în biserică : era așa de diminêȡă, că nimeni nu venise âncă. Elă îngenuchiă înaintea altarului și'ngenuchiai și eă lângă dên-sulă. După ce se rugă îndelungă, se sculă cu ochii plini de lacrêmi și'mi ȡise : „dragulă meă băiată, mă rugai lui dumne-„deă pentru tine și pentru soră ta Luȡa, ca să vă „aibă pe amêndoui sub părintésca'i priveghiere.“ După aceea mă îndemnă să rêmână tot-dé-una credinciosă religiunii, să amă neîncetată pe dumne-deă înaintea ochilor, să'mi împlinescă datoriile cu scumpêtate și să mă ferescă de viȡiă. „Tu veȡi „că omulă e peritoră, adause elă ; ca bêtrână ce „suntă, eă n'o să mai vieȡuiescă multă. Să ai dar „grijă de soră-ta și să'i ȡii locă de tată, cândă „vei ajunge în stare să'ȡi agonisescă singură ale „vieȡei.“ Rostindă aceste cuvinte, mă luă de mână, mă duse la icónele altarului și mă puse să mă legă, înaintea lui dumne-deă, că voiă împlini cu

sânțeniă cele ce'mi recomandase. După ce'i promisei, îmi dîse să îngenuchiî lîngă dînsul, rădică spre ceru o căutătură plină de devoțiune și mă bine-cuvîntă. Peste cîte-va minute, mă rădică, mă strînse cu căldură în brațe, îmi dete câți-va bani și eșirămî împreună din biserică, ne mai pûtîndu dîce nici o vorbă. Dar nu acestu singurî faptu mi s'a întipăritu în minte. Cîndu ne-amî despărțitî, „dumneđeu fiă cu tine, fîtulî meu!“ îmi dîse dînsulî cu vocea înterruptă de suspinuri; apoi așinti asupra'mî ochii plini de lacrîmi. „Rîmîi sînîtosu și pîrtă-te tot-dé-una ast-felî „cum sî ne putemî revedé în ceruri!..“ Aici, în acéstă bisericuță vechiă și retrasă, cuvintele lui și cruda nôstră despărțire mi se redeseptarî în sufletu mai cu putere de cîtu orî cîndu, amintindu'mî pe bunulî tată și ceea-ce se petrecuse într'o bisericuță de satî. Colo, la picióarele altarului, mi-se pîrea că'lî vedî în genuchi. Și cîndu amî datu peste acéstă carte, pe care amî recunoscut'o îndatî, chipulî lui mi s'a înfășîșatî din nouî înaintea ochilor, ér cîndu mî-amî adusî aminte de căldurósa rugăciune ce îndrepta cerulî în cea din urmă đî, cîndu ne despărțirămî, amî cređutî că mă aflî încă în genuchi lîngă dînsulî înaintea sîntei icóne, și m'amî rugatî lui

dumnezeu să aibă milă de mine, să'mi ajute ca, după atâția ani de neliniste, să aflu ceva despre densul și despre tine. Nu știu ce simț de cându îmi spuseși că nu m'a uitat, că și-a adus a-minte cu dor de mine și că în minutul morții mi a dat prețiosa'î bine-cuvântare!

— Bunul nostru tată, răspuse Luța, este acum în ceruri, unde se roagă pentru noi. Bine-cuvântările lui au fost tot-dé-una și sunt d'a-supra-ne... Da, despre acesta avem o probă'nvederată, de óre-ce ne regăsim în această bisericuță. Dumnezeu a condus lucrurile ast-fel, ascultându ruga tatălui din acea biserică și pe a ta de aici. Vezi cât de bine te-a răsplătit pentru respectul ce ai avut către îndemnul repositului nostru părinte. Dacă tu, ca atâția tineri svânturatici, ai fi privit cu dispreț această bisericuță și n'ai fi intrat într'ênsa, nici-o-dată nu ne-am mai fi întâlnit. Vino dar ca chiar acum să mulțămim lui Dumnezeu, pentru că ne-a reunit într'un mod așa de minunat.

Fratele și sora cădură în genuchi la icónele modestului altar și, din adâncul inimii, îndreptară căldurose mulțamiri de recunoștință către

mamă, ér dênsa mă iubesc și mă'ngrijesc ca și cum ași fi propria ei copilă. Vîno ânsê să mergem ca s'o vedem. Ié'ți pělăria și toiagul; îți voi duce eũ traista, căci trebuie să fii fôrte ostentitũ. Vîno, că bine-făcătórea mea va simți mare plăcere să cunóscă pe fratele despre care i-am vorbit în atâtea rënduri.

Amêndouî frații apucară poteca spre satũ, dar Costinũ nu primi ca soră-sa să i ducă traista, care era fôrte grea. Pe drumũ, nu încetară de a vorbi despre feluritele împrejurări ale vieței lor.

În fine, trecură délulũ și intrară în cătunũ.

Stabilirea lui Costinũ.

Cândũ ajunseră la casa bunei vèduve, ea rêmase fôrte mirată, vèdêndũ pe Luța că vine cu unũ tènêrũ și că vorbesce atătũ de familiarũ cu dên-sulũ. Chiar dupê ce i-se povesti împrejurarea, totũ nu i venia să credă d'o-cam-dată că acestũ tènêrũ era fratele ficei sale adoptive. Dintre cei-ce veniră pe la dênsa, unii diceau că Costinũ sémênă fôrte multũ cu Luța, alții arêtau óre-care îndoielă. Atunci, spre a i convinge, deschise traista, își a-

rătă chârțiile de pe unde călătorise, pasportul și certificatul ce i dedese mesterul la care învățase meseria de clopotar. Ast-fel toți se încredințară că dânsul era în adevăr fratele Luței. Când văduva află cum tânăra își regăsise fratele cu ajutorul cărții de rugăciuni, pe care o uitase în bisericuță, nu și mai putu opri lacrimile de înduioșare.

— Casa ce mi-a lăsat bărbatu-meu la morții, dăse ea, am hotărât-o încă de multă Luței ca zestre, dac'o fi tot-dé-una înțeleptă și cu frica lui dumnezeu, cum a fost pînă astăzi, dăca n'o face ca acele fete desmățate, care se țin numai de lux, de gătelă, de petreceri și care, sub o înfățișare lustruită, ascund adesea o inimă stricată. Acum, Costine, să știi că și pe dumnea-tă te voi avea totu ca pe un copil al meu: d'aceea voiesc din totă inima să ți vii în ajutor. Cerul a bine-voit să mi de ore-care avere, și n'ași puté-o întrebuința mai bine, de cât ajutându la fericirea semenilor mei. Caută unde-va, în ori-ce oraș, fiă un loc pentru clădire, fiă o casă gata de vîndare, ca ast-fel să le cumpăr pentru dumneata, să ne aședăm cu toți acolo și ast-fel să arăți ce-ai învățat pe unde ai fost.

Aceste planuri și această dărniciă cauzară mari

nemulțămiri rudelor ei, care, de și destulă de bogate, ânsă, fiindu mai nesățioșe de câtu nisce cërșetori, își puseră tóte puterile ca s'o facă a părâsi acéstă hotărîre. Din fericire, ea avea o inimă nobilă, unū caracterū statornicū, și rēmase nestrămutată în bine-făcétórea'i dorință.

Atunci Costinū se gândi la maiestrulū seū din Têrgoviste, căruia în mai multe rënduri îi trãmisesse scrisori dictate de inima cea mai recunoscétóre. Fiindū că acestū omū își perduse soția și, către bêtrânețe, se afla strimtoratū în interesele lui, din causa restristilor și rěsbóielor ce turburaseră țera, așa că cu mare anevoință își mai agonisia cele neapărate pentru viețuire, Costinū îi făcu cunoscutū că va îngriji de dēnsulū.

Peste puținū, spuindu-le ce avea de gândū să facă, soră-sa și muma'i adoptivă începură a se pregăti de plecare, ér peste trei zile sosiaū în Têrgoviste. Aci rěscumpărâ casele bêtrânului clopotarū, le reparâ și le mări, aședâ în ele o turnătoriă de alamă și deveni unulū din cei mai însemnați meseriași ai orașului.

Din momentulū acesta, bêtrânulū locui în casa fostului seū ucenicū, care'i da tóte îngrijirile și'lū tracta cu atâta respectū, iubire și recunoscință, ca și cum i-arū fi fostū tată. Luța arētâ și dēnsa

aceeași recunoscință filială către veduva care-o adoptase. O ast-felū de purtare și aceste necurmate îngrijiri mișcară atâtū de multū pe cei două bătrâni, în câtū diceau adesea :„, dacă nu ne-a fostū datū să avemū copii, apoi acestia, pe care i-amū crescutū de mici, ca și cum arū fi fostū ai nostri, ne aducū atâta bucuriă și mângâiere, că n'amū fi fostū, póte, mai multămiți cu propriiele nóstre odrasle.

Bisericuța din pădurile Mehedinților fiindū vechiă și aprópe să se dărime, amêndouī frații își aduseră a-minte despre dênsa și, după vr'o trei ani, luară măsurile cuvenite ca s'o repare cu chieltuiéla lor.

Têmpla altarului, aprópe putredă de timpū și de umedélă, fu din nou lucrată de unū mesterū tâmplarū și, cu poleiala'i de aurū, avea acum o înfățișiare încântátore. Zugrăvéla păreților, văpsitulū lemnăriei erau făcute cu atâta îngrijire, că toți câți intraū în năuntru rămâneaū uimiți de mirare. La acestū simțimêntū de multămire sufletéscă contribuia multū și plăcuta verdéță a brađilor ce se zăriaū prin ferestre. Ânsé cea mai frumósă podóbă era icóna de d'asupra altarului, care represinta pe pré-sânta Fecióră, ședêndū la intrarea unei iesle umbrite de viță și ținêndū în

brațe pe dumnezeescu'i copilū, căruia cei trei magi din răsăritū îi aduceau aurū, smirnă și tămâia. Toți cei din-prejurū aruncau căutături de umilință spre viitorulū Mântuitorū alū lumii, pe cândū prunculū, întindându'si mânușitele, privia spre cerū cu voioșă. La drépta sântei Fecióre se vedea o masă încărcată de felurite lucruri; la stânga unelte de măiestrii, ér în partea de josū se citiaū scrise, cu litere de anrū, cuvintele următóre:

„Numai munca, pacea, virtutea și speranța ne potū aduce fericirea, în acéstă vieță pămêntescă.“

PARABOLE¹.

MÓRTEA ȘI SOMNULŪ.

Ținându-se de mână, ca nisce frați, ângerulŭ somnului și ângerulŭ morții străbăteau amândouă pământulŭ. Era în murgulŭ serii și se odihniau pe o colină, în ôre-care apropiere de locuințele ômenilor. O tăcere tristă domnia împrejurule. Tăcuți și linistiți, cei două genii bine-făcători ai némului omenescŭ se aședaseră unulŭ lângă altulŭ.

Înoptase, cândŭ.. ângerulŭ somnului se sculă de pe asternutu'î de verdéță și, cu mâni ușóre, răspândi germenii invisibili ai somnului. Vântulŭ serii îi duse în umilele locuințe ale țëranilor, oboșiți de munca zilei. Îndată locuitorii, de la bêtrâ-

1. *Parabola* se baséză pe alegoriă și constă în espunerea unei întêmplări reale ori posibile, destinată a face și mai pipăite adevêrurile morale sau religiöse. Ast-felŭ suntŭ, în Evangelie, parabolele *Semcănătorulu*, *Fiiulu* *ri-sipitoră*, *Avarulu* *cumplită*, etc.

nulă care, spre a umbla, are nevoie de ună sprină, pênă la copilul din lăgănu, fură coprinși de somn. Bolnavul își uită durerile, nenorocitul suferințele, scăpătatul neajunsurile : toți ochii se închiseră pentru adâncă repaus.

După ce și împlini însărcinarea, ângerul bine-făcătoră ală somnului se aședă ierăși lângă fratele seă, a căruă misiune este cu totulă aspră.

— Cândă se voră revărsa dăorile, dăse elă cu nevinovată bucuriă, ómenii mă voră bine-cuvênta, ca pe ună amică și bine-făcătoră. Cătă de dulce este să faci binele în ascunsă și pe nesimțite ! Ce fericiti suntemă noi, trămișii nevêduți ai lui dumedeă, și cătă de frumósă e linistita nóstră misiune !

Ast-felă vorbi blândulă geniă ală somnului.

Ângerulă mortii îlă privi cu întristare, și lacrimi d'ale nemuritorilor luciră în ochii lui cei mari și negri.

— Ah ! dăse elă, de ce nu mă potă bucura și eă, ca tine, de bine-cuvêntările ómenilor ! Pe mine ânsă ei mă numescă inimiculă și distrugătorulă scurtelor bucurii ce gustă în viétă !

— O frate, răspunse ângerulă somnului, omulă de bine, la redeseptarea lui într'ó altă viétă, nu va vedé óre și'n tine ună amică și bine-făcătoră ? Óre nu te va bine-cuvênta cu aceeași

recunoscință ? Nu suntemă noi frați și trămișii aceluiași tată ?

Ast-felū vorbi ângerulū somnului, și ochii geniului morții străluciră de o dulce bucuriă, apoi amêndouï se îmbrățișară cu mai multă căldură.

PERSICILE.

Unū cultivatorū de pămêntū, întorcêndu-se o dată din orașū, aduse a-casă cinci persice fórte frumóse. Copiï lui, care pên'atunci nu mai văduseră asemenea fructe, simțiră o nespusă bucuriă, și le priviaū cu mirare. Tatălū împărți celor patru fiï câte una, ér pe a cincia o dete mameï lor.

Séra, cândū copiï eraū să se culce, tatălū îi întrebâ cum li se păruseră persicile.

— Minunate, dragă tată, și se celū mai mare din ei. Aū unū gustū dulce-acrișorū, și suntū fórte plăcute. Amū păstratū sîmburele, ca să'lū punū la primăvéră în pămêntū, fiindū că dorescū să avemū și noi unū pomișorū dintr'ênsulū.

— Bine, și se tatălū ; tu te-ai gânditū la șiua de mâne ca unū omū înțeleptū, cum se cuvine să facă ori-ce agricultorū.

— Eü, strigâ celü mai micü, amü mâncatü p'a mea, amü läpëdatü sîmburele, și mî-a mai datü și mama o jumëtare dintr'a ei. A ! ce bună era : se topia'n gură.

— Tu n'ai avutü nici o prevedere, dise tatälü; ai făcutü ca unü copilü de vârsta ta. În viitorü o să ai destule ocasiuni ca să te porți cu mai multă înțelepciune.

Alü doilea fiü dise atunci :

— Eü amü luatü sîmburele, pe care'lü aruncase frate-meü mai micü, l'amü spartü și i-amü mâncatü međulü, dulce ca și alü nucilor; persica mea ânsë amü vëndut'o unor băieți și amü luatü pe dënsa 30 de bani, cu care potü cumpăra mai multe persici, îndată ce voiü merge la orașü.

Tatälü clătină din capü, și dise :

— Êtë o faptă înțeleptă, ba âncă pré înțeleptă pentru unü copilü. Cum vëđü eü, tu o să ajungü neguțatorü !.. Dar tu, George, ce ai făcutü cu persica ta ?

— Amü dus'o lui Stefănică, fiiulü vecinului, care zace de friguri. Elü nu vrea s'o ié, dar eü i-amü pus'o pe patü și amü plecatü.

— Ei bine ! dise atunci tatälü, care din voi și-a întrebuintatü mai bine persica ?

Și câteși trei copiii strigară împreună: — frațele nostru George!

George tăcu, ér părinții îl îmbrățișară cu iubire.

RĂZORULŪ DE GARÓFE.

— Iubită mamă, dă-ne, te rogū, câte unū răzorū pentru flori: unulū mie, unulū lui Dumitru și altulū Caterinei, ca să fiă ale nóstre și fiă-care să'și îngrijescă p'alū lui.

Ast-felū vorbi Vasilică, și mamă-sa îi împlini rugăciunea, dândū fiă-căruia din ei câte unū răzorū de garófe, încărcate de boboci.

Copiii, săltândū de bucuriă diceau: „Ce frumusețe o să fiă, cândū vorū înflori garófele!“

Cu tóte astea lui Vasile, fiindū nerăbdătorū, îi venia fórtē greū să ascepte pēne la a lor înflorire, căci doria ca garófele lui să înflorēscă mai'nainte d'ale tutulor. Se ducea dar neîncetatū la dēnsele, le lua bobocii în mână, se uita cu nesățiū la ei și se bucura, cândū vedea strălucindū în năuntru câte o fășióră roșiă sau gălbuiă, printre foile verđi ale învelișului.

În fine, urēndu-i se să totū ascepte, le deschise bobocii, desfăcu pe rēndū foitețele florilor, apoi în-

cepu să strige în gura mare : — „veniți de vedeți, că garófele mele au înflorit!“

Cândü ânsă le pătrunse sórele cu ardétórele'i rađe, atunci florile se plecară cu întristare, ér foiele se vesteđiră mai 'nainte de améđi. Vasilică, vedëndu-le în acéstă stare, începu să plângă.

— Copilü nerăbdătorü, îi dise atunci mamă-sa ; facă cerulü ca, în tótă vieța ta, acestea să fiă ultimele bucurii, pe cari le nimicesci prin propria'ti greșelă ! Fia'ti acésta ca învėtųatură *în marea virtute de a sci să ascepti !*

FLUTURELE.

Tudorelü avea, în grădina părintescă, unü rėzorü de zambile, pe care le îngrijiia singurü. Într'o diminéță, vrëndü să apuce înaintea surorilor, se duse ca să facă unü buchetü de flori, spre a'lü oferi mame-sei de ziua ei aniversară.

Acolo, vedëndü unü frumosü fluture, care sbura de colo pêne colo, uită și pe mamă-sa și florile, gândindu-se numai cum să'lü prinđă.

Mai ântâiü se plecâ pe genuchi, îlü urmări bi-nișorü, cređëndü că'lü va puté prinde fără să simță ; dar peste puținü dorința de a'lü avé deveni

din ce în ce mai mare; fluturile i se păru cu atât mai frumos, cu cât se depărta mai mult. În cele din urmă, îl vădu oprindu-se din sbor și aședându-se pe un mic cais, pe care i-l dedese tată-seu și care acum înflorise pentru întâia oară. Pomișorul se afla lângă răzorul lui de zambile și, fiind că era frumos și încărcat de flori, Tudorel ținea mult la dânsul, mai cu seamă când se gândia că i va da fructele cele mai gustoase.

Se apropiă dar de cais, căută de jur împrejur să vadă unde s'a pus fluturile și, îndată ce lă zări, se răpeși spre dânsul și i dete cu pâlăria o lovitură atât de tare, în cât tôte florile cădură jos, împreună cu mai multe ramuri, care se rupseseră.

După aceea copilul, uitându-se jos, vădu că stricase cu totul frumoșele i flori și că fluturile căduse mortu la picioarele lui.

Atunci, fără flori și fără fluturi, se întorse trist și plângându. *Așa pate omul stăpânit de patimi, care alergă numai după plăceri!*

CANARULŪ.

O copilă, a-nume Maria, avea un drăguț de canar: galben ca aurul, c'un motișor ne-

gru pe capū și care'i cânta de dimineța pêne séra. Maria îi da să mănânce semințe, verdețuri, câte o bucățică de zaharū, și'n tóte zilele îi premenia apa, îi curăța colivia.

De câtū-va timpū ânsē pasērea era totū tristă, ér într'o dimineță, cândū Maria îi aducea apă de bēutū, o găsi mórta în coliviă.

Atunci copila începu să plângă și să se vaiete. Mamă-sa, totū vedēnd'o tristă, îi cumpără altū canarū, mai frumosū de câtū celū d'ântâiū, care cânta totū așa de bine, și i'lū puse în coliviă. Dar Maria începu să plângă și mai tare, cândū îlū vedū.

Muma, mirându-se d'acēsta, îi dīse :

— Drăguța mea, pentru ce mai plângi? De ce estī atâtū de mahnită? Lacrēmile tale nu vorū mai putē reînvia canarulū celū mortū: d'aceea țī-amū cumpăratū altulū, totū așa de frumosū.

— Ah! scumpă mamă, răspunse copila; eū nu m'amū purtatū bine cu canarulū d'ântâiū și n'amū făcutū totū ce puteamū și totū ce eramū datóre să facū pentru dēnsulū.

— Cu tóte astea, îi dīse mamă-sa, eū amū vedūțū că l'ai îngrijitū destulū de bine.

— Ba nu, răspunse copila; într'o di, mai 'nainte de mórtea lui, nu i-amū dusū o bucățică de za-

hărŭ, ce'mi dedeseși pentru elŭ, ci amŭ mâncat'o eŭ!..

Ast-felŭ vorbi Maria, cu inima sdrobotă de durere.

Muma abia'si putu ascunde surîsulŭ, vĕdĕndŭ atăta nevinovăția din partea copilei. Ea recunoscŭ sânta voce a naturii vorbindŭ în inima ei, și o respectă.

„Oh! di-se ea în fine, ce trebuie ôre să simță copilulŭ ingratŭ la mormĕntulŭ părinților lui!“

FLORILE PREFERITE.

Într'o frumósă di din Maiŭ, Iancu, Petre și Elena, copiii unui proprietarŭ, eșiseră la câmpŭ ca să se primble. În depărtare s'auđia cânteculŭ voiosŭ alŭ ciocârliei și privighietórii, ér florile stropite cu rouă se deschideaŭ la dulcile rađe ale sórelui dimineții.

Copiii, săltândŭ de bucuriă, aruncaŭ priviri voiose în tóte părțile, sburaŭ dintr'o colină într'alta, culegeaŭ flori și cântaŭ, în felulŭ lor, dulcĕța primăverii. bunĕtatea și a-tot-puterea cerului, care împodobesce pămĕntulŭ cu ierburi și flori variate. Răpiți de frumusețea naturii, admii-

rau florile, de la răsura ce se légănă pe înaltu'î lujerû, pênă la vioréua ce se ascunde cu modestiă de ochiulû privitorului.

Ast-felû primăvéra vieții era în armoniă cu primăvéra anului.

Atunci copiii se înțeleseră între dênșii ca fiă-care să'și alégă flórea ce'i va plăcé mai multû, apoi să se adune cu toții sub umbrarulû ce se afla la óre-care depărtare de dênșii. Cu totulû încântați de planulû lor și însuflețiți de aceleași simțiminte, se respândiră prin liveđi și prin crânguri, ca să caute fiă-care flórea'î preferită.

Peste puținû luară calea spre umbrarû, ținêndû în mână câte unû buchetû din florile ce culeseră. Cum se vedură din depărtare, își rădicară buchetele'n susû, scoțêndû strigăte de bucuriă; apoi se adunară câteși trei subt umbrarû, și fiă-care începu să spună ce avusese în gândû la alegerea florilor.

Iancu, celû mai înaintatû în etate, alesese vioréua.

Ia uitați-vé, dise elû. Vioréua înflorește pe sub stufigurî și își dă mirosulû într'o ascunsă modestiă. Ea s'arată fără veste, d'o-dată cu apropiarea dulce și bine-făcétóre a primăverii, este iubită și onorată: poeții o cântă în versurile lor, și toți, câți

se primblă pe câmpii ori în păduri, se întorcă cu câte unŭ buchetŭ de viorele, pentru că ele, împreună cu ghiocci, suntŭ cei d'ântâiŭ copii ai primăverii și emblema modestiei. Été pentru ce amŭ alesŭ vioreua.

Ast-felŭ vorbi Iancu, dândŭ lui Petre și Elenei câte-va flori din mănuchiulŭ ce adunase și pe care ei le primiră cu nespusă plăcere.

După dēnsulŭ veni și Petre, cu buchetu'i de mărgăritărelŭ, ce cresce la umbra rēcorosă a dumbrăvilor și care înflorește în formă de clopoței albi ca ninsórea, așeđați în șirŭ ca mărgăritarele.

— Été, diŭse elŭ, flórea ce mŭ-amŭ alesŭ. Ea este icóna inocenței și a unei inimi curate. Pe lângă acesteia, înfățișeză iubirea aceluia, care a semēnatŭ

cerulŭ
cu stelele,
pămēntulŭ
cu florile.

Mărgăritărelulŭ a fostŭ luatŭ ca semnŭ de iubire părintescă a ființei supreme, prin care totulŭ viéză și se mișcă.

Đicēndŭ aceste cuvinte, Petre dete o parte din flori fratelui și surorii, care le primiră cu bucuriă și cu respectŭ, fiindŭ că le consideraŭ ca flori sfinte.

După aceea veni și rëndulü Elenei. Ea alesese flórea albastră și plăcută a amintirii.

— Scumpii mei frați, dize ea, amü găsitü aceste flori pe malulü gârlii, strălucindü ca nisce stelute. Ele se oglindescü în apa limpede pe lângă care crescü, și rîulü curge ca și cum arü fi încunatatü de dêensele. Tot-d'o-dată ele suntü flórea tineretüi și neuitării: de aceea amü ales'o ca să v'o oferü la amëndoui!

Atunci le dete florile, îmbrățișându'i cu căldură. Frații îi mulțumiră prin câte unü sărutatü, ér ângerii lor păzitori zîmbiră cu bucuriă de această duiósă și nevinovată înfrățire.

— Acum să facemü dintr'ênsele douë cununi, dize Elena, și să dămü una tatei, alta mamei.

Și împletiră douë cununi, pe care le duseră părinților, spuindu-le pentru ce aleseseră acele flori și tóte câte se petrecuseră.

Tatälü și muma se simțiră fericiți că aveau astfelü de copii.

— Frumóse cununi, diseră ei: *modestiă, inocență și iubire!* Ș'apoi suntü aședate așa, că una pe alta se înfrumusețéză, formândü o cunună din cele mai minunate!

— Mai lipsesce ceva! strigară d'o-dată copiii. Și îndată, plini de recunoscință, alergară de

puseră cununile pe capul tatălui și mumei lor.

Părinții, cu totul mișcați, îi strînseră în brațe cu sărutări, dicându :

— Asemenea cununi sunt mult mai frumoase și mai scumpe chiar de cât corónele regilor !

OMORÎREA

LUI

CONSTANTINŪ BRÂNCOVÉNULŪ.

(*Legendă populară* ¹)

Brâncovénulū Constantinū, cu-Eniceri, cu tunuri mari,
boierū vechiū și Domnū cre- ce spargū ziduri cât de tari!
stinū,

de averi, ce tot stringea,
Sultanulū se îngrijia
și de mórte'lū hotăra,
căci vizirulū îlū pâra.

Intr'o Joui de diminéțā,
di scurtării lui de viéțā,
Brâncovénulū se scula,
față blândă își spăla,
barbă albă și peptēna;
la icōne se 'nchina,
pe feréstr'apoi căta
și amarū se spăimēnta:

— „Dragii mei, coconī iubiți,
lăsați somnulū, vē treziți,
armele vi-le gătiți,
că pe noi ne-a'neconjuratū
pașa celū neîmpăcatū

Bine vorba nu'si sfârșia,
Turcii 'n casă iurușiaū,
pe toți patru mi'i prindeaū
și'i duceaū, de'i închideaū
la Stambulū, în turnulū mare,
ce se'naltă lângă mare,
unde zacū fețe domnesci
și soli mari împărătesci.

Multū acolo nu zăceaū,
că Sultanu'i aducea
lângă foisorulū lui
pe malulū Bosforulū.

— „Brâncovene Constantinū,
boierū vechiū, ghiaurū hainū!
Adevērū e c'ai chititū,
pēn'a nu fi mazilitū,
să desparți a ta domniā
de a noastră 'mpărăția?

1. A se vedé culegerea d-lui V. Alexandri. (Bucuresci, 1866).

Că, de multŢ ce ești avutŢ,
banŢ de aurŢ ai bătutŢ,
făr'a'Ţi fi de mine témă,
făr'a vré ca să'mŢ dai sémă?

— „De-amŢ fostŢ bunŢ, réŢ
la domniă,
dumneđeŢ singurŢ o scie;
de-amŢ fostŢ mare pe pă-
mêntŢ,
cat'acum, de veđi, ce suntŢ!“

— „Constantine Brâncovene,
nu'mŢ grăi vorbe viclene.
De'Ţi-e milă de copii
și de vreŢ ca să mai fiŢ,
lasă legea creștinéscă
și te dă'n legea turcéscă!“

— „Facă dumneđeŢ ce-o
vrea:
chiar pe toŢi de n'eŢi tăia,
nu mă lasŢ de legea mea!“

SultanulŢ din foișorŢ
dete sémnŢ lui imbrihorŢ.
DouŢ gealaŢi veniaŢ curêndŢ
săbiele fluturândŢ
și, spre robŢ daca mergeaŢ,
din coconŢ iși alegeaŢ
pe celŢ mare și frumosŢ
și'lŢ puneaŢ pe scaunŢ
josŢ
și, câtŢ pala răpeđiaŢ,
capulŢ iute'Ţ rêpeđiaŢ.

BrâncovenulŢ greŢ ofta
și din gură cuvênta:

— „Dómne, fiă'n voia ta!“

Cei gealaŢi ierăși mergeaŢ
și din douŢ iși alegeaŢ
pe celŢ gingașŢ, miđlociŢ,
cu pêrŢ netedŢ și gălbiiŢ;
pe scaunŢ ei ilŢ puneaŢ.
și capulŢ îi rêpuneaŢ.
BrâncovenulŢ greŢ ofta
și din sufletŢ cuvênta:

— „Dómne, fiă'n voia ta!“

SultanulŢ se minuna
și cu mila se'ngâna:

— „Brâncovene ConstantinŢ,
boierŢ vechiŢ și DomnŢ
creștinŢ,
treŢ coconŢi tu ai avutŢ:
din treŢ, douŢ Ţi-i-ai perdutŢ;
numai unulŢ Ţi-a rêmásŢ.
Cu đile de vreŢ să'lŢ lasŢ,
lasă legea creștinéscă
și te dă'n legea turcéscă!“

— „Mare'Ţ DomnulŢ Dumne-
đeŢ!
CreștinŢ bunŢ m'amŢ nă-
scutŢ eŢ,
creștinŢ bunŢ a muri vreŢ!
TacŢ, drăguŢă, nu mai plânge
că 'n peptŢ inima'mŢ se
stringe;

taci ši mori in legea ta,
că tu ceru-ši căpeta!..“

ImbrihorulŢ se'n crunta,
gelatulŢ că 'nainta
ši pe blăndulŢ copilašŢ,
dragulŢ tat-seŢ feciorašŢ,
la pămęntŢ ilŢ arunca
ši dilaŢle 'i rădica.
BrăncovenulŢ greu ofta
ši cu lacrimi cuvęnta :

— „Dómne, fiă'n voia ta!“

Apoi elŢ se'ntuneca,
inima'ši se despica ;
pe copii se arunca,
ši glăngea, ši săruta
ši turbândŢ apoi striga :

— „Alelei, tâlhari păgâni!
Aleši, voi feciori de câni!
Treši coconi, ce amŢ avutŢ,
pe toši trei mi i-aši per-
dutŢ
Dar'arŢ DomnulŢ Dumne-
deŢ
să fiă pe gândulŢ meu :

să vę stergeši pre pămęntŢ
cum se stergŢ norii de
vęntŢ,

să n'aveši locŢ de'ngropatŢ,
nici copii de sărutatŢ!“

Turcii cruntŢ se ošeriaŢ
ši pe dęnsulŢ tăbăraŢ :
haine mândre ši rupeaŢ,
corpulŢ de pele'ši jupuiaŢ,
pielea cu paie'ši umpleaŢ,
prin noroiŢ o tăvăliaŢ
ši d'unŢ paltinŢ i-o legaŢ
ši, riđęndŢ, aša strigaŢ :

— „Brăncovene ConstantinŢ,
ghiaurŢ vechiŢ,ghiaurŢ hainŢ,
cască ochii-a te uita,
de'ši cunoscŢ tu pelea ta!

— „Căini turbaši, Turci, liftă
rea,
de'ši mânca ši carnea mea,
să sciši c'a muritŢ crestinŢ
BrăncovenulŢ ConstantinŢ!“

BIBLIOGRAFIA¹.

„BIBLIOTECA DE LECTURĂ PENTRU JUNIMEA DE AMBE SEXE.“

Étë una din acele întreprinderi, care — mici în aparență — sunt, în realitate, de cea mai necontestată utilitate, de cel mai laudabil merit : e vorba despre formarea unei „Biblioteci de lectură pentru junimea studiosă română de ambe-sexe.“

Era o lacună de'implinită la noi, și d-lui Iónu M. Riu-rénu îi revine onórea d'a fi luatú celú d'ântáiú inițiativa acestei fóрте utile lucrări.

Publicațiunea (care formézá mai multe volume, prin reunirea celor șése-spre-dece broșuri, eșite de sub tiparú) intrunesce tóte cualitățile pe care le esige o scriere alú cărei scopú este să inspire minților fragete, tinerilor care acum începú a cunósce, a distinge și a'si forma caracterulú, să le inspire iubirea de adevérú, de dreptate, de datoriá, de temperanță și de tóte cele-l-alte virtuți, prin esemple. prin istorióre alese și narate într'o limbă purá, într'unú stilú facilú.

Nu vomú insiste a proba de câtă naltă importantă este, pentru o națiune, crescerea copiilor. Aducemú a-minte numai că una din cauzele cele mai de căpeteniá, care a-

1 „Românulú“ din 25 Februarú 1870, pag. 175.

duseră căderea societății romane antice, fu réua crescere a copiilor de către sclavii pedagogi, străini corupți și corupători

D-lă I. Rîurénu e adâncu pëtrunsu de acestu adevëru, și prin urmare de utilitatea operei, pe care c'unu devotamentu rarü o urmăresce

Ètë cum esortézá d-sa, în capulü broșurei „*Franklin (opere alese)*,” pe juniü pentru cari își destină scrierea :

„Citiți-o cu luare-a-minte și studiați-o toți, căți doriți a fi iubiți de părinți, stimați de concetățeni, onorați de posteritate; feriți-vë de totü ce e vätëmătorü vouë și altora; fiți cumpëtați, puținü vorbitori, economi, activi, curati, modësti, bine-voitori, misericordioși, laudabili prin tôte faptele vöstre, demni de numele ce purtați și de țëra în care v'ați născutu, care, într'o di, vë va chiäma s'o serviți prin arte și sciințe, s'o ilustrați cu virtuți deosebite. . Dupë educațiunea ce vorü primi tinerii ca copii, se vor educa și familiile cărorä le vorü fi capi mai târdiü; apoi dupë cum vorü fi educate familiile, se vorü educa și națiunile, prin urmare întrëga omenire “

La finea broșurei întitulate „*Ouële Pascilor*” citimü următórele aprecii despre personagiulü de care se ocupä ultimulü capitulü :

„Elü fu tatä fericitü, fiindü că fusese bunü fiü; fu avutu, fiindü că fusese laboriosü și economü; fu consideratü și onoratü, fiindü că fusese cetățënu bunü și folositorü țërei.“

Asemenea precepte dorimü să se imprime în mintea copiilor romäni și atunci ei—crescuți și nutriți cu dënsele — devenindü cetățëni, vorü face fericirea familielor și a patriei, comunei nöstre mame.

Broșurele apărute pënë astăzi (1870) suntü în numëru de 16.

Ètë ce dice, între altele, d-lü B. P. Hasdeü despre acëstä bibliotecä, în No. 24 alü lui *Traianü* din 20 Iuniu 1869:

„Ceia-ce întrelégä, într'unü singurü buchetü, tôte seriile acestei bibliotece și tôte părțile fiä-cării serii, este nu numai unitatea de ideä-didacticä, dar äncä unü stilü de o potrivä corectü, îngrijitü, câte o datä admirabilü.

Puține, foarte puține cărți sunt scrise așa de bine românește. În această privință, nu numai scolarii, dar pînă și cei mai mulți dintre diaristii noștri ar trebui să ié lecțiuni de la d-lă I. Rîurénu.“

Unindu-ne și noi vocea întru a recomanda tuturor părinților, institutorilor și în genere orî-cărui Română broșurele de care ne e vorba, felicitămă pe d-lă D. Gusti, ministrulă din 1868, pentru româneșca ideie ce-a avută d'a autorisa cărțile de mai susă, ca nisce „cărți de lectură, demne de a se afla în mînile băieților și fetelor din scólă și afară din scólă.“

Încheiămă prin exprimarea unei dorințe.

Suntă la noi atâtea istorioere frumoșe. Incepëndă de la povestile și anecdotele ce se spună la orî-ce ședetőre pe la țeră, pînă la basmele, baladele, istoriculă orî tradițiunea despre numele localităților și despre faptele străbunilor, săvêșite prin acele localități—tôte acestea ară fi o fericire să le vedemă figurândă în „biblioteca de citire pentru junimea de ambe-sexe“ a d-lui I. Rîurénu. Cătă farmecă să vedemă caracterele și moravurile naționale depinse într'ună stilă dulce, ca ală d-lui Rîurénu! Cititorii ară fi în plină românișmă, prin citire, prin esemple și prin cugetare. Inceputulă l'a și făcută d-lă Rîurénu prin publicarea cător-va fabule și poesii didactice la finele unora din broșurele d-sale.

G. DEM. TEODORESCU.

F I N E.

TABLA DE MATERIE

MERLOIULŪ

	Pag.
Familia IsvoranulŪ	5
Pribegii	12
Coliba din Munte	20
Scăparea din închisóre	29
MerloiulŪ providențialŪ	36
Familia ierăși adunată	45
 ADEVĚRATULŪ CURAGIŪ. (<i>Novelă</i>)	57

BISERICUȚA DIN PĂDURE

CălătorulŪ	71
Fratele și sora	75
Amintirile	80
Convorbirea	86
Stabilirea lui CostinŪ	88

PARABOLE

Mórtea și somnulŪ	93
Persicile	95
RăzorulŪ de garófe	97
Fluturile	98
CanarulŪ	99
Florile preferite	101

OMORĚREA LUĬ CONSTANTINŪ BRÂNCOVENULŪ. (<i>Poesiă</i>)	106
--	-----

BIBLIOGRAFIA

Apreciări de d-lŪ Teodorescu G. Dem. („ <i>Româ- nulŪ</i> “ din 1870)	109
---	-----

